Dilbilim Araştırmaları Dergisi (2026), *37*(1), 125–155
doi: https://doi.org/10.18492/dad.1716289
izlik: https://izlik.org/JA95DN66ME

İnceleme Makalesi

Diller Ötesilik ve İlişkili Kavramlar Üzerine Bir Tartışma

A Discussion on Translanguaging and Related Concepts

F. Büşra Süverdem
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Yenimahalle, 06170, Ankara, busra.suverdem@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0500-740X

Gönderilme tarihi: 9 Haziran 2025; Kabul tarihi: 23 Haziran 2026

ÖZ: *Translanguaging kavramı, ilk olarak Galce-İngilizce iki dilli eğitim ortamında ortaya atılmış, zaman içinde diğer alanlarda da kullanılmaya başlanmıştır. Bu kavram, çok dilli bireylerin dil dağarcıklarında bulunan tüm dilleri anlam oluşturma sürecinde bütüncül ve esnek bir biçimde, diller arasında keskin sınırlar olmadan kullanmalarını tanımlamaktadır. Uluslararası alan yazınında yaygınlaşan translanguaging kavramı, son yıllarda Türkçe alan yazınında da farklı terimlerle karşılanmaya başlamıştır. Bu çalışmada söz konusu kavram için önerilen ve sistematik derleme yöntemiyle erişilen farklı Türkçe çeviriler kavramsal ve terminolojik açıdan değerlendirilecektir. Çalışmanın amacı translanguaging kavramının Türkçe karşılığı olarak "diller ötesilik" teriminin Türkçe alan yazınında yerleşmesini destekleyerek bu alanda yapılan kuramsal çalışmalara katkıda bulunmaktır.*

Anahtar sözcükler: *diller ötesilik, dil dağarcığı, iki dillilik, çok dillilik, bütüncül dil kullanımı*

ABSTRACT: *The concept of translanguaging first emerged in a Welsh-English bilingual educational context and has since been adopted in various fields, particularly in language education. It refers to the holistic and flexible use of all linguistic resources within an individual's repertoire during meaning-making processes, transcending traditional language boundaries. This approach allows multilingual individuals to creatively and dynamically integrate their linguistic competencies. While translanguaging has gained widespread attention in international literature, various Turkish equivalents have recently appeared in the national academic discourse. This study examines the Turkish translations proposed for the term 'translanguaging' and obtained through a systematic review method from both conceptual and terminological perspectives. Among these, the term "diller ötesilik" is proposed as the most comprehensive and accurate representation of the original concept. The aim is to promote the adoption of this term in Turkish scholarly literature and contribute to greater conceptual clarity in studies related to translanguaging.*

Keywords: *translanguaging, linguistic repertoire, bilingualism, multilingualism, holistic language use*

Dilbilim Derneği
Creative Commons Alıntı-GayriTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası (CC BY-NC-ND 4.0) lisansı ile lisanslanmıştır.

1 GİRİŞ

Translanguaging kavramı, ilk olarak Gallerli bir eğitimci olan Cen Williams tarafından 1980'li yıllarda, Galce-İngilizce iki dilli bir eğitim ortamında öğrencilerin dil kullanımını tanımlamak için Galce aynı anlama gelen *trawsieithu* olarak kullanılmıştır. Bu kavram, iki dilli olmayı hedefleyen bir eğitim ortamında her iki dilin de ayrı ayrı yer aldığı duruma bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Kavram, daha sonra Baker (2001, 2006, 2011) ve García tarafından (2009) İngilizce *translanguaging* olarak kullanılmış ve yaygınlaşmıştır. Ardından, Blackledge ve Creese (2010), Canagarajah (2013), Creese ve Blackledge (2010) ve Li Wei (2011) gibi diğer araştırmacılar da bu kavramı kullanmışlardır.

Uluslararası alan yazınında giderek yaygınlaşan *translanguaging* kavramı üzerine Türkçe alan yazınında da sön dönemde çalışmalar yayımlanmaya başlamıştır. Bu çalışmaların bazılarında *translanguaging* kavramı "dil alaşımı" (İnce, 2021; Kılıç ve Ökten, 2021), "diller arası geçişlilik" (Altun, 2021, s. 62; D-AOBM, 2021, s. 35), "geçişli dil süreçleri" (İlhan, 2023), "dil aşma" (Altun, 2023), "diller ötesilik" (Olğun Baytaş ve Çelik, 2020; Mısır ve Erdoğan Öztürk, 2022; Çörten ve Süverdem; Aydın, 2024) veya "dillerötesilik" (Uluçam-Wegmann, 2022, s. 129), gibi farklı çevirilerle karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışma, Türkçe alan yazınına *translanguaging* kavramının karşılığı olarak giren terimlerin bu kavramı hangi ölçüde karşıladığı sorusunun cevabını aramaktadır. Makale kapsamında *translanguaging* teriminin Türkçe karşılığı olarak "diller ötesilik" kullanılacak ve bu tercihin gerekçeleri terminolojik bir tartışma yürütülerek açıklanacaktır. Çalışmanın amacı, diller ötesilik terimini kavramsal ve terminolojik açıdan *translanguaging* teriminin çevirisi olarak önermek ve Türkçe alan yazınında yaygınlaşmasına katkı sağlamaktır.

2 YÖNTEM

Bu çalışma betimsel araştırma türündedir. Betimsel araştırma "verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar" (Büyüköztürk vd., 2018, s. 24). Kuramsal çerçevenin oluşturulmasında geleneksel derleme, veri toplama aşamasında ise sistematik derleme yöntemi kullanılmıştır.

2.1 Veri Toplama Yöntemi

Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak kullanılan sistematik derleme "Belirli bir soruyu yanıtlamak için ilgili tüm çalışmaları kapsamlı bir şekilde tespit etmeyi amaçlayan ve sonuçlara ulaşırken her bir çalışmanın geçerliliğini (veya 'sağlamlığını') değerlendirerek bu

değerlendirmeyi hesaba katan bir inceleme[1]"[2] olarak tanımlanmaktadır (Petticrew ve Roberts, 2006, s. 38). Bu çalışmanın araştırma sorusu olan *translanguaging* teriminin Türkçe alan yazınında nasıl karşılandığı sorusunu yanıtlamak için 01.07.25 tarihinde Türkçe bilimsel kaynaklara erişim sağlayan iki veri tabanında tarama yapılmıştır. DergiPark ve BookCites veri tabanlarında yapılan *translanguaging* anahtar sözcüğünü içeren yayınların tamamı taranmış ve bu anahtar sözcüğün Türkçeye hangi terimle çevrildiği incelenmiştir. Eleme ölçütü olarak arama sonucunda erişilen kaynakların Türkçe özeti veya Türkçe başlığının bulunmaması göz önünde bulundurulmuştur. Dolayısıyla tamamı İngilizce olan kaynaklar kapsam dışında bırakılmıştır (Bkz. 5.1 ve 5.2). Daha etkili bir alan yazını taraması gerçekleştirmek amacıyla gerekli görülen durumlarda kartopu yöntemine de başvurulmuştur. "Kartopu yaklaşımı, başka yollarla bulunan makalelerdeki referansları izlemek ve alıntı yapılan makalelerdeki alıntıları bulmak için ters atıf izlemeyi kullanmak şeklinde tanımlanmıştır" (Greenhalgh ve Peacock, 2005, s. 1065; akt. Yıldız, 2022, s. 370). Dolayısıyla *translanguaging* anahtar sözcüğü ile erişilen Türkçe kaynaklardan yola çıkarak bu terimin Türkçe çevirileri derlenip anahtar sözcük olarak kullanılmış ve gerekli görüldüğünde Türkçe anahtar sözcüklerle de alan yazını taraması desteklenmiştir. Makalenin temel amacı *translanguaging* teriminin Türkçe karşılığı üzerine terminolojik bir tartışma yürütmek olduğu için araştırmacı eriştiği Türkçe kaynaklarda yalnızca terimin Türkçe çevirilerini derlemekle yetinmiş, ilgili araştırmaların bulguları sentezlenmemiştir. Ayrıca İngilizce alan yazınında *translanguaging* yerine kullanılabilen *translingualism* sözcüğüne daha az sıklıkla rastlandığı için yapılan aramalarda anahtar sözcük olarak başvurulmamıştır.

2.2 Veri İnceleme Yöntemi

İlgili veri tabanlarında yapılan aramada *translanguaging* teriminin ve içinde bu terimi barındıran ifadelerin kullanımı, çevirileriyle birlikte bir tabloya işlenmiştir. Tablo; Kaynak, Başlık, Özet, Geniş Özet/Ana Metin ve Anahtar Sözcükler olmak üzere 5 sütundan oluşmaktadır. Kaynak sütununda makalenin yazarları ve yayın yılı belirtildikten sonra *translanguaging* teriminin ve Türkçe çevirisinin makalede geçtiği yere göre ilgili sütuna bilgiler girilmiştir. Geniş Özet/Ana Metin sütununda makale dili İngilizce olduğunda geniş özet, Türkçe olduğunda ise ana metin içeriği aktarılmıştır. Makalenin amacı nicel bir inceleme olmadığından *translanguaging* teriminin ve Türkçe çevirilerinin incelenen her bir kaynaktaki kullanım sıklığına bakılmamış, nitel bir yaklaşımla bu terim ve ilişkili terimler için Türkçede önerilen farklı kullanımların her biri tabloya işlenmiştir. Dolayısıyla ilgili kaynakta birden çok kullanımı olsa dahi farklı kullanımların her biri yalnızca bir kez tabloda yer almıştır. Daha

[1] "A review that aims to comprehensively identify all relevant studies to answer a particular question, and assesses the validity (or "soundness") of each study taking this into account when reaching conclusions" (Petticrew ve Roberts, 2006, s. 38).
[2] Aksi belirtilmediği halde alıntıların Türkçe çevirileri makale yazarı tarafından yapılmıştır.

sonra bu kullanımlar, terimsel açıdan gösterdikleri benzerlikler göz önünde bulundurularak sınıflandırılmıştır. Son olarak oluşturulan terimsel sınıfların derlenen kaynaklar genelindeki kullanım sıklığı göz önünde bulundurularak her biri kavramsal uygunluk açısından tartışılmıştır. Kavramsal uygunluk incelemesi ise *translanguaging* kavramının bu alanda öncü kuramcılar tarafından yapılan tanımlarına (Bkz. 4.) ve terminolojik özelliklerine göre yürütülmüştür. Buna göre bu terimin Türkçe çevirilerinde adlandırılmış dil sınırlarının aşılması, pedagojik esneklik ve dilsel akışkanlık özelliklerini yansıtması, *trans-* ön ekinin anlamına uygun olarak aktarılması, iki/çok dillilere özgü davranışları tanımlayan *code-switching* (kod değiştirme) ve/veya *code-mixing* (kod karıştırma) gibi diğer kavramlarla veya uzun süreli dil temasları sonucunda ortaya çıkan durumları tanımlayan *pidgin* (melez dil, karma dil) ve *creole* (kırma dil) kavramlarıyla karıştırılmayacak şekilde çevrilmesi temel inceleme ölçütleri olarak alınmıştır.

3 İKİ DİLLİLİK VE ÇOK DİLLİLİĞE İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR

Diller ötesilik kavramını tanımlamadan önce bu kavramın ortaya çıkışına kadar iki dillilik ve çok dillilik alan yazınında kullanılan kavramları gözden geçirmek faydalı olacaktır. İki dillilik ve çok dillilik tanımları uluslararası alan yazınında geçmişten günümüze gelişme kaydetmiştir[3]. Güncel olarak kabul gören tanımlara göre iki dillilik günlük hayatta birden fazla dil kullanmayı ifade etmektedir. Grosjean (1982, 2010, 2014) iki dilli bireyleri "günlük hayatlarında iki veya daha fazla dil (veya lehçe) kullananlar"[4] olarak tanımlamıştır. Bu tanımdan yola çıkarak çok dilliliği de ikiden fazla dil kullanımı olarak tanımlamak mümkündür. Geçmişte iki dillilik tanımları kusursuz iki dilliliğe, yani her iki dili de ana dili düzeyinde kullanma yetisine işaret ederken günümüzde bu yaklaşımdan vazgeçilmiş ve iki dilliliği daha gerçekçi olarak ele alan bir yaklaşım ortaya çıkmıştır.

3.1 İki Dillilere Özgü Davranışlar: Kod Karıştırma, Kod Değiştirme ve Çeviri

Grosjean'a (1993) göre günümüzde araştırmacılar iki dilli bireyi iki tek dilli bireyin toplamı olarak değil, farklı bir biçimde tek dilli bir bireyle aynı iletişim becerilerine erişmiş olan özel bir konuşur olarak görmektedir. Bu iletişim becerisi sayesinde iki dilli bireyler duruma veya kişiye göre bir dili veya diğerini veya ikisini aynı anda (kod değiştirme veya kod karıştırma sayesinde) kullanabilirler. Bireylerin dilleri arasında geçiş yapabilme durumu Hamers ve Blanc tarafından "iki dilliye özgü davranış" (*bilingual-specific behaviour*) olarak adlandırılmıştır (2000, s. 58). Yazarlara göre kod karıştırma, kod değiştirme ve çeviri iki dillilere özgü davranışlardır ve tüm iki dilli bireyler tarafından stratejik amaçlarla kullanılabilir. Dolayısıyla her karıştırma eylemi iki dilli bireyin eksik yetkinlikte olduğunu

[3] Bu tanımların geçirdiği tarihsel sürece ilişkin ayrıntılar için bkz. (Süverdem ve Ertek, 2020).

[4] "bilinguals are those who use two or more languages (or dialects) in their everyday lives" (Grosjean, 2014, s. 2).

göstermemektedir. Aksine dilleri karıştırma bazı durumlarda anlamı daha iyi ifade etmeyi sağlayabilir (Hamers ve Blanc, 2000, s. 60). Grosjean (1985a) ise bu durumu "iki dilli konuşma modu" (*bilingual speech mode*) olarak adlandırmıştır: iki dilli bireyler kendileriyle aynı dilleri paylaşan diğer iki dillilerle iletişim kurarken iki dilli konuşma modunu kullanırlar. İki dilli bireyleri, dillerini birbirinden tamamen ayrıştırarak adeta iki tek dilli bireyin tek vücutta birleşmiş hali gibi düşünmeyi reddeden bu yeni yaklaşım, bireyin dil dağarcığını bir bütün olarak görmektedir. İki dilli bireyler, farklı alanlarda ve farklı işlevler için dağarcıklarında bulunan dilleri ihtiyaca göre kimi zaman birlikte kimi zaman da ayrı ayrı kullanma tercihinde bulunabilirler (Grosjean, 1993). Grosjean kod karıştırma ile ilgili şunları eklemektedir: "[…] kod karıştırma eyleminin, bir tür 'yarımdillilik'ten kaynaklanan basit bir sıradan davranış olmadığı, aksine birtakım kurallara tabi olan ve gerek dilsel gerekse toplumsal bilgiler aktaran bir iletişim stratejisi olduğu artık kabul edilmektedir[5] (1993, s. 73). Buna göre iki dilli bireyler dillerindeki yetersizlikten dolayı değil, iki dillilere özgü bir iletişim stratejisi kullandıkları için dillerini karıştırmaktadırlar. Dolayısıyla iki dilli bireyler, iki tek dilli bireyin toplamı değil, içinde farklı diller barındıran dil dağarcıklarının toplamıdır. Dağarcıklarında bulunan diller arasında bağlantılar kurmak ve diledikleri gibi geçiş yapabilmek ise bu bireylere özgü davranışlardır. İki dillilik ve çok dillilik tanımları her ne kadar zaman içinde değişime uğramış olsa da sonuç olarak geleneksel ve tanımlanmış dillerle sınırlı kalmaktadır. Başka bir ifadeyle örneğin iki dilli bir birey için dağarcığındaki diller D1 (Birinci Dil) ve D2 (İkinci Dil) veya bireyin dilleri arasında herhangi bir sıralama yapmak mümkün olmadığında Da (A Dili) ve Db (B Dili) gibi tanımlarla ifade edilmektedir. Bu dillerin her biri Türkçe, İngilizce vb. dilbilimsel açıdan sınırları çizilmiş ve tanımlanmış dünya dilleridir. Oysa zaman içinde diller arasındaki bu keskin sınırların da kısıtlayıcı olduğu düşüncesi baş göstermiş ve bir sonraki alt başlıkta ele alınacak olan daha kapsayıcı kavramlar ortaya çıkmıştır.

3.2 Dil Dağarcığı, Kod Örgüsü, Dil ve Dilleşme Kavramları

Yukarıda değinilen ve iki dillilere özgü davranışlar olarak tanımlanan kod değiştirme, kod karıştırma ve çeviri kavramları günümüzde Türkçe alan yazınında araştırmacıların sıklıkla kullandığı kavramlardır. Ancak bu başlıkta ele alınacak olan dil dağarcığı (*language/linguistic repertoire*), kod örgüsü (*code-meshing*) ve dilleşme (*languaging*) kavramları için aynı durum söz konusu değildir. Özellikle kod örgüsü ve dilleşme kavramları İngilizce alan yazınında da diğer kavramlara göre daha güncel olup Türkçe çalışmalarda nadiren geçmektedir.

[5] "[…] il est maintenant admis que le code-switching n'est pas un simple comportement fortuit, issu d'une quelconque forme de « semilinguisme », mais que, bien au contraire, il s'agit d'une stratégie communicative, soumise à des règles, et qui transmet des informations à la fois linguistiques et sociales." (Grosjean, 1993, s. 73).

3.2.1 Dil dağarcığı (language/linguistic repertoire)

Language repertoire (Ferguson, 1973; Grosjean, 2008; Kirsch, 2018; Flynn vd., 2019) veya *linguistic repertoire* (Becker, 2014; Busch, 2012; Otheguy vd., 2015; Kusters vd., 2017) kavramı İngilizce alan yazınında eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Bu kavram Türkçe alan yazınında "dil dağarcığı" (Süverdem ve Hamurcu, 2021) veya "dil repertuvarı" (Mısır ve Erdoğan-Öztürk, 2022) şeklinde karşılık bulmuştur. Bu çalışmada, makalenin genel amacına uygun olarak Türkçe kökenli olan "dil dağarcığı" kullanılacaktır. Dil dağarcığı kavramının kökeni toplumdilbilimi alanına dayanmaktadır. Bu kavram ilk olarak John Gumperz (1960) tarafından 1960'larda *verbal repertoire* (söz dağarcığı) olarak kullanılmış ve sosyal etkileşim bağlamında, bir topluluğun mesajlarını iletmek için kullandığı tüm dilsel kaynakların bütününü ifade etmiştir. Gumperz, çok dilliliği bir bütün olarak ele alarak farklı diller ve lehçeleri tek bir davranışsal sistemin parçaları olarak değerlendirmiştir. Bu kavram daha sonra bireysel düzeyde birden fazla dil kullanılması ve iletişim kurmak için bireylerin farklı dillere/kodlara başvurması durumları için de kullanılmıştır. Buna göre bireyler iki veya daha fazla dilden oluşan ve "ayrıştırılamaz bir dilsel bütün" (Grosjean, 2015, s. 33) olarak betimlenebilecek, dillerin birbirini tamamladığı ve bütünleştiği bir dağarcık geliştirirler. Bu bireyler kendilerini ifade etmek ve anlam oluşturmak için dağarcıklarında bulunan dillerin/kodların tamamını bir bütün olarak değerlendirirler. Kusters vd. (2017) gibi bazı araştırmacılar dil dağarcığı kavramının kapsamını daha da genişleterek gösterge dağarcığı (*semiotic repertoire*) olarak ele almışlardır. Zira dil dağarcığı çok dilli olduğu kadar çok düzgülü (*multimodal*) olma özelliği de taşımaktadır. Kusters ve arkadaşlarına göre "tüm insan etkileşimleri ve dil dağarcıkları çok düzgülüdür ve her zaman öyle olmuştur"[6] (2017, s. 220). Bu çok düzgülü olma özelliğinden dolayı da içinde birden fazla dil bulundurmasının yanı sıra birden fazla gösterge de bulundurmaktadır. Dolayısıyla bireylerin dağarcıkları aslında yalnızca tanımlanmış dilleri değil aynı zamanda jestler, yüz ifadeleri ve iletişimde kullandıkları çeşitli görsel ögeler ve nesneler gibi birçok göstergeyi içermektedir. Dil dağarcığının bütüncül yapısını anlamak, diller ötesilik kavramını anlamak için oldukça önemlidir.

3.2.2 Kod örgüsü (code-meshing)

Code-meshing kavramı da Türkçe alan yazınında sık rastlanan bir kavram olmamakla birlikte farklı çevirilerle karşımıza çıkan kavramlardandır. Altun (2021, s. 66) tarafından "kod bağlama", Aydın (2024, ss. 19-21) tarafından ise "kod ağ oluşturma" şeklinde Türkçede karşılık bulmuştur. İlgili kaynaklarda bu çevirilerin gerekçelerine rastlanmamıştır. Türkçe çevirilerde bir uzlaşı olmamasından hareketle, İngilizce "mesh" sözcüğünün anlamlarından

[6] "all human interactions, and linguistic repertoires, are (and always have been) multimodal" (Kusters vd., 2017, s. 220).

biri olan "örgü" anlamının metindilbilim alanında "metin örgüsü" (Aydın ve Torusdağ, 2014, s. 114) benzetmesiyle metin içi ilişkilerin betimlenmesinde kullanılması ve "metin" sözcüğünün Batı dillerindeki karşılığının Latincede *texere* (dokumak) fiilinden türeyen *textum* sözcüğünden gelmesi sebebiyle anlamsal olarak benzerlik gösteren "örgü" benzetmesi kullanılarak *code-meshing* teriminin Türkçe karşılığı olarak "kod örgüsü" terimi önerilmektedir. Kod örgüsü kavramı 1990'ların başında Amerika Birleşik Devletleri'nde, özellikle erkek siyahi öğrencilerin yükseköğretimde karşılaştıkları akademik yazma sorunlarına bir çözüm önerisi olarak ortaya çıkmıştır (Young, 2004). Bu dönemde yükseköğretim kurumları bu öğrencilerin akademik uyumunu iyileştirmek amacıyla akademik yazma derslerine girmek üzere siyahi erkek öğreticiler istihdam etme çabasına girmiştir. Çözülmeye çalışılan sorun temel olarak bu öğrencilerin özellikle akademik yazma derslerinde standart İngilizce kullanımında sıkıntı yaşamalarıdır. Buna bir çözüm önerisi olarak ise öğrencilerin günlük kullanım dillerinden de faydalanmalarının önünü açmak ortaya atılmıştır. Dolayısıyla kod değiştirme ve kod karıştırmadan farklı olarak kod örgüsü kavramı temelde farklı dillerin değil aynı dilin akademik ve günlük kullanımlarının bir arada kullanılmasını ifade etmektedir. Böylece dağarcığında aynı dilin farklı varyantlarını (kodlarını) barındıran bir birey özellikle öğrenme süreçlerinde her ikisine de başvurabilir ve bunların birbiriyle örülmesinden ortaya çıkacak olan bütüncül bir kodla kendisini daha etkili ve başarılı bir biçimde ifade edebilir. Sağladığı bütüncül kullanım özelliğinden dolayı da kod örgüsü kavramı dil dağarcığı kavramıyla yakından ilişkilidir.

3.2.3 Dil (language) ve Dilleşme (languaging)

Dil dağarcığından bahsederken içinde bulunan dilleri doğru tanımladığımızdan da emin olmak gerekmektedir. Bu makale kapsamında ele alınan kavramları doğru anlamak, dil tanımını da yeniden düşünmeyi gerektirmektedir. Öncelikle geleneksel tanımını hatırlamak gerekirse İsviçreli dilbilimci Saussure'ün 20. yüzyılın başlarında dil yetisi (*language*), dil (*langue*) ve söz (*parole*) olmak üzere üç kavramı ayrıştırdığı yaygın olarak bilinmektedir. Bunlardan bizi ilgilendiren kavram olan dili ise dil yetisi kavramına göre şöyle tanımlamaktadır: "Dilyetisi bir olgudur; insanda bulunan bir yetinin işletilmesi, icrasıdır [*exercice*]. Dil, bu olgunun bir bireyler topluluğunda ve belli bir çağda aldığı uyarlı [*concordant*] biçimlerin tümüdür" (Saussure, 2014). Başka bir deyişle dil, belli bir toplum içinde belli bir zaman diliminde bireylerin dil yetileri sayesinde belli bir kodu kullanmasıdır. Günümüzde ise dil kavramı üzerine daha farklı görüşlere rastlamak mümkündür. Örneğin Hauck ve Heurich (2018) bu kavramı tanımlamak konusundaki zorluğu şöyle ifade etmektedir:

> "Dil bir gösterge sistemi, bir edim biçimi, sosyal bir eylem ve kültürel bir kaynak olmakla birlikte, aynı zamanda bundan daha fazlasıdır. Henüz tanımlamak için doğru sözcük dağarcığına sahip olmadığımızı da söylemek mümkündür. Belki de tüm iletişimsel fenomenler

> genel bir fenomen olan 'dil'in örnekleri olarak, farklı çeşitler, türler, kayıtlar, modaliteler ya da söylemin diğer 'biçimleri' olarak anlaşılmamalıdır. Bunların her biri farklı şeyler olabilir."[7] (2018, s. 1, akt. Demuro ve Gurney, 2021, s. 6).

Dile bu bakış açısından yola çıkarak dilleşme kavramının yukarıda anlatılan karmaşık durumlar (kod karıştırma, kod değiştirme, kod örgüsü vs.) dâhil olmak üzere her türlü dil kullanımını kapsadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Dolayısıyla dilleşme (*languaging*) kavramı, dil kullanma (*using language*) ifadesinin karşılığı olarak önerilebilir. García ve Wei'ye (2014) göre *languaging* terimini ilk kullananlar dilbilimciler değil Şilili biyologlar Humberto Maturana ve Fransisco Varela olmuştur. 1973 yılında *autopoesis* kuramını ortaya atarken ilk kez *languaging* terimini de kullandıkları düşünülmektedir. Bu kuram, biyolojik ve sosyal eylem tarihimizi dünyayı algılama şeklimizden ayıramayacağımızı ve bu bağlamda dilin yalnızca bir iletişim aracı ve kurallı bir sistem değil, bilmenin ve yapmanın iç içe geçtiği bir eylem olarak kabul edilmesi gerektiğini savunur. Hatta Maturana ve Varela'ya göre "yapmak bilmektir, bilmek de yapmaktır"[8] (1998, s. 26; akt. García ve Wei, 2014, s. 8). Buna göre insanlar, dili kullanarak, başka bir deyişle *languaging* (dilleşme) eylemini yerine getirerek hem kendilerini hem de içinde yaşadıkları dünyayı sürekli olarak yeniden inşa ederler. Bu kurama göre "dilleşme", bir anlamda 'dille var olma hali' olarak da tanımlanabilir. Daha sonra bir dilbilimci olan Becker (1988; akt García ve Wei, 2014) de dile geleneksel anlamda bir kod veya kurallar bütünü olarak yaklaşmamış, dolayısıyla *languaging* terimini de deneyimlerimizi şekillendiren, saklayan ve aktaran açık uçlu bir süreç olarak tanımlamıştır. Zira Becker'e göre "dil" hiçbir zaman tamamlanamayacak bir olgu olduğu için "dilleşme" teriminin de dünya ile dilsel etkileşim halinde oldukça devam edecek olan bir süreç olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Arjantinli göstergebilimci Walter Mignolo da Becker'in tanımından ilham alarak dilleşmeyi "diller arasında düşünmek ve yazmak"[9] olarak tanımlamıştır (2000, s. 226; akt. García ve Wei, 2014, s. 8). İlerleyen yıllarda *languaging* terimi toplumdilbilimciler tarafından da kullanılmaya başlanmış ve dili kullanan her bir konuşurun süregelen interaktif bir anlam oluşturma sürecinde birer aktör olduğunu ifade etmiştir (García ve Wei, 2014, s. 9). Bu tanımlardan yola çıkarak "dilleşme", dili kullanarak yapılan bir anlam oluşturma sürecidir. Yaygın olarak bilinen anlamıyla dil kullanımı dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört beceriden oluşmaktadır. Herhangi bir dile olan hâkimiyetin değerlendirilmesinde ise genellikle görünürlüğü yüksek olan konuşma becerisi öne çıkmaktadır. Dolayısıyla dil kullanımı çoğunlukla bir dili konuşmak/konuşabilmek ile

[7] "Language is a sign system, a form of action, a social practice, and a cultural resource, but it is also something more than that, something that we might not yet have the right vocabulary to describe. And maybe not all communicative phenomena can be understood as instances of a general phenomenon "language" at all, as different varieties, genres, registers, modalities, or other "forms" of discourse, that are nonetheless somehow commensurable. They may all be different things." (Hauck ve Heurich, 2018, s. 1, akt. Demuro ve Gurney, 2021, s. 6).

[8] "All knowing is doing, and all doing is knowing" (Maturana ve Varela, 1998, s. 26; akt. García ve Wei, 2014, s. 8).

[9] "thinking and writing between languages" (Mignolo, 2000, s. 226; akt. García ve Wei, s. 8).

ilişkilendirilmektedir. Bu durumda da bir dili kullanmak, ilgili dilin sözcüklerini ve sözcük bilgisini bilmeyi ve kullanmayı çağrıştırmaktadır. Ancak iletişim sırasında gerçekleşen dil kullanımı bundan çok daha fazlasıdır. Dilleşme kavramı da tam olarak dil kullanımına ilişkin süregelen bu yaygın görüşü dönüştürmek amacıyla ortaya çıkmıştır. Gurney ve Demuro'ya (2022, s. 7) göre, "dilleşme yalnızca sözcüklerin kullanımından ibaret olmadığı için bu terimin anlam üretimi süreçleri olarak tanımlanması daha uygundur"[10]. Yazarlara göre *languaging* terimi insana özgü dil kullanımını daha kapsayıcı ve doğasına uygun şekilde tanımlamak amacıyla ortaya çıkmıştır. *Language* adından türeyen *languaging*, genel olarak dilin her türlü kullanımını ifade ettiği için bir eylemi yansıtmaktadır. Türkçede dil kullanımının farklı türlerini ifade ederken 'konuşma', 'yazışma' örneklerinde olduğu gibi işteş yapı kullanılması sebebiyle genel anlamda 'dil kullanma', 'dil kullanarak anlam oluşturma/kendini ifade etme' anlamına gelen *languaging* terimi için de aynı yapıda olan "dilleşme" teriminin uygun olacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla dilleşme kavramı tıpkı kod örgüsünde olduğu gibi bütüncül bir dil kullanımını işaret ettiği için dil dağarcığı kavramıyla doğrudan ilişkilidir. Kusters ve De Meulder (2019) da çalışmalarında dil dağarcığının esnek kullanımını ifade etmek için *languaging* (dilleşme) terimini kullanmışlardır[11]. Bir sonraki başlıkta ele alacağımız *translanguaging* (diller ötesilik) teriminin çıkış noktası da *languaging* terimi olmuştur.

4 DİLLERİN ÖTESİNDE BİR KAVRAM: DİLLER ÖTESİLİK

Birden fazla dil kullanan bireyleri ve birden fazla dilin kullanıldığı iki dilli/çok dilli ortamları tanımlayan kavramları hatırladıktan sonra bu makalenin konusu olan *translanguaging* kavramını anlamak kolaylaşmıştır. Bu kavramın karşılığı olarak "diller ötesilik" terimi Türkçe alan yazınında Olğun Baytaş ve Çelik (2020), Mısır ve Erdoğan-Öztürk (2022), Uluçam-Wegmann (2022), Çörten ve Süverdem (2023) ve Aydın (2024) tarafından kullanılmıştır. Bu çalışmada da diller ötesilik teriminin kullanımına ilişkin yapılan tercihi açıklayabilmek için öncelikle İngilizce *translanguaging* kavramının önde gelen kuramcılar tarafından yapılan tanımlarını ve sonrasında *translanguaging* teriminin bileşenlerini incelemek gerekmektedir. Dolayısıyla bu terimle ilgili hem kavramsal hem de terminolojik bir inceleme sunulacaktır.

Translanguaging[12] kavramı, yukarıda da belirtildiği gibi ilk olarak Williams tarafından Galce-İngilizce iki dilli bir eğitim ortamında öğrencilerin dil kullanımını tanımlamak için sözcüğün Galce karşılığı olan *trawsieithu* olarak ifade edilmiştir. Williams'ın 1994'te tamamladığı ve

[10] "Languaging does not simply constitute the use of words but is better represented as meaning-making processes" (Gurney ve Demuro, 2022, s. 7).

[11] "We adopt the now widely used term 'languaging' to describe the flexible use of the repertoire" (Kusters ve De Meulder, 2019, s. 3).

[12] İngilizce alan yazınında *translanguaging* yerine kavramsal olarak aynı veya çok benzer anlam taşıyan birçok farklı terim de kullanılmıştır. Bu terimler ve Türkçe çevirilerinin bir listesi için bkz. (Aydın, 2024, s. 37). Ancak çoğu araştırmacı kavramı daha bütüncül ve etkili bir biçimde karşıladığını düşünerek *translanguaging* terimini yaygın olarak kullanmaya başlamışlardır.

Türkçeye 'İki dilli ortaöğretim bağlamında öğretim ve öğrenme yöntemlerinin değerlendirilmesi' olarak çevirebileceğimiz adı taşıyan tezinde bu sözcük ilk kez alan yazınına kazandırılmıştır. Bu tezde Williams özetle mevcut ve yaygın iki dilli eğitim yöntemlerinden farklı olarak; dillerin ders, zaman veya gün bazında ayrılmasından ziyade, her iki dilin aynı ders içinde birlikte kullanılmasının faydalarını savunmaktadır. Bu sayede öğrenciler aynı ders içinde her iki dili de bilinçli ve planlı bir şekilde kullanabilecek ve daha etkili bir öğrenme süreci deneyimleyeceklerdir. *Translanguaging* kavramını İngilizce alan yazınına tanıtan iki önemli isim Colin Baker ve Ofelia García olmuştur. García, Li Wei ile birlikte kaleme aldığı *Translanguaging: Language, Bilingualism and Education* (2014) adlı kitabında kavramı şöyle tanımlamaktadır:

> […] bize göre *translanguaging*; dil kullanımı, iki dillilik ve iki dillilerin eğitimi alanlarında iki dillilerin dil pratiklerini bugüne dek olduğu gibi iki bağımsız dil sistemi olarak değil toplumsal olarak iki farklı dilin özellikleriyle şekillenmiş tek bir dil dağarcığı olarak değerlendirme yaklaşımıdır[13]. (2014, s. 2)

Bu tanımdan yola çıkarak, kavramın temelinde bir bütün olarak ele alınması gereken dil dağarcığı kavramının bulunduğunu anlamak mümkündür. Bu kavramın İngilizce alan yazınında yaygınlaşmasını sağlayan bir diğer kuramcı olan Baker'a göre de "Translanguaging; anlam üretme, deneyimleri şekillendirme, idrak ve bilgiye erişme süreçlerinin iki dil kullanılarak gerçekleşmesidir"[14] (2011, s. 288). Bu kavramın farklı alanlarda kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte bazı araştırmacılar tanımsal bir ayrışmaya gitme ihtiyacı duymuştur. Cenoz ve Gorter (2021), diller ötesilik kavramını işlevsel açıdan *pedagogical translanguaging* (pedagojik diller ötesilik) ve *spontaneous translanguaging* (kendiliğinden gelişen/doğal akışlı diller ötesilik) olmak üzere iki temel boyutta kuramsallaştırmıştır. Bu çerçeveye göre pedagojik diller ötesilik, dil öğretimini veya akademik içerik edinimini optimize etmek amacıyla öğretici tarafından stratejik olarak yapılandırılan müdahale süreçlerini ifade eder. Buna karşılık kendiliğinden, doğal akışlı olarak gelişen diller ötesilik uygulamaları, iki veya çok dilli bireylerin iletişimsel süreçlerinde diller arası sınırların geçirgenliğini ve bu akışkanlığın doğal niteliğini yansıtan, önceden planlanmamış dilsel etkileşimleri temsil etmektedir.

Her iki diller ötesilik türünde de dağarcıklarında birden fazla dil bulunan bireyler, bilişsel işlemleri yürütürken tek bir dille sınırlı kalmayıp bütün dillerini kullanabilirler. Dil dağarcığının bütüncül kullanımı sayesinde erişilen bir eylem olması sebebiyle de diller

[13] "for us translanguaging is an approach to the use of language, bilingualism and the education of bilinguals that considers the language practices of bilinguals not as two autonomous language systems as has been traditionally the case, but as one linguistic repertoire with features that have been societally constructed as belonging to two separate languages." (García ve Wei, 2014, s. 2).
[14] "Translanguaging is the process of making meaning, shaping experiences, gaining understanding and knowledge through the use of two languages" (Baker, 2011, s. 288).

ötesilik kavramı dil dağarcığı kavramıyla doğrudan ilişkilidir. Kavramlar arasındaki bu ilişki Türkçe alan yazınında Mısır ve Erdoğan-Öztürk (2022) tarafından incelenmiş ve kavramın kuramsal temellendirilmesi ayrıntılı biçimde yazarlar tarafından yapılmıştır. Yazarlara göre diller ötesilik kavramının temelini dil dağarcığı ve adlandırılmış dil kavramları oluşturmaktadır. Adlandırılmış dillerin (Türkçe, İngilizce, Fransızca vb.) toplumsal yapılar olduğunu hatırlatan araştırmacılar, diller ötesilik kavramının adlandırılmış diller kavramı ile ilişkisini şöyle açıklamıştır: "Diller ötesilik kuramı, dillerin sosyal olarak icat ve inşa edildiğini önererek bu inşayı yapı bozuma uğratmayı amaçlar. Sosyal olarak yapılandırılmış dil hiyerarşilerinin ve norm kabul edilen tek dilliliğin sınırlarını aşma çabası güder" (Mısır ve Erdoğan-Öztürk, 2022, s. 6).

Uluçam-Wegmann'a (2022) göre de bu kavram "çok dilli bireylerin bildirişimde bulunmak, bilgi edinmek ve dilsel kimliklerini dışa vurmak amacıyla stratejik ve esnek bir şekilde sahip oldukları bütüncül dil ve dil dışı repertuvarlarından yararlandıkları bir süreci betimlemektedir" (ss. 129-130). Bu tanımdan anlaşılacağı üzere yazar diller ötesilik, bütüncül dil kullanımı ve dil dağarcığı kavramlarını ilişkilendirmiştir. Uluçam-Wegmann çalışmasında bu kavram için *translanguaging* terimini kullanmış ancak bir defa "translanguaging (dillerötesilik)" (s. 129) şeklinde İngilizcesinin ardından parantez içinde Türkçe çevirisini vermiştir. Buna karşın bu terimin tercih edilme nedenine değinmemiştir. Daha sonra Aydın (2024) da aynı terimi kullanmış, bu tercihini de "İki ya da çok dilli eğitim için kullanılan bir terim olması, bilinen birden fazla dilin ötesine geçme anlamı taşıması nedeniyle Türkçeye 'diller ötesilik' (dil ötesilik değil) şeklinde çevrilmesinin daha doğru olduğu düşünülmektedir" (s. 36) şeklinde açıklamıştır. Türkçe alan yazınında "diller ötesilik" terimini ilk kez kullandığı düşünülen Olğun Baytaş ve Çelik (2020) çalışmalarında García, Johnson ve Seltzer'den (2017) aktardıkları *translanguaging pedagogy* terimini "diller ötesilik pedagojisi" (s. 247) olarak Türkçeye çevirmiş ve son dönemde bu alanda yapılan çalışmaların "ana dilleri farklı olan öğrencilerin yer aldığı sınıflarda kullanıldığı zaman ne kadar etkili olduğunu" gösterdiğini aktarmıştır (s. 247). Buna karşın bu çalışmada terminolojik tercihlerine dair bir açıklamaya rastlanmamıştır. Çörten ve Süverdem'in (2023) bir eğitim ortamında öğrenicilerin ve eğiticinin başvurdukları diller ötesilik işlevlerini inceledikleri çalışmalarında da bu terimin tercihine ilişkin bir açıklama bulunmamaktadır. Bu çalışmalar arasında diller ötesilik teriminin terminolojik gerekçelerini özgün ve ayrıntılı biçimde açıklayan çalışma ise bu kavramı kuramsal çerçeve olarak kavramsallaştıran Mısır ve Erdoğan-Öztürk'ün çalışması (2022) olmuştur. Yazarlar çalışmalarında terminolojik tercihlerini şu şekilde açıklamaktadır:

> Bu makalede kuramın kendini kurduğu yerin adlandırılmış dil sistemlerinin ötesinde yeni bir pratiğe, kavrama ve toplumsal yaklaşıma işaret etmesi olduğunu ve bu kavramın globalleşme

> ile doğrudan ilişkisinin en doğru ifade edildiği çevirinin diller ötesilik olduğunu savunmaktayız. Bu sayede diller ötesilik fenomeninin tüm toplumsal imalarını kapsayan bir terim ile yola çıkmayı hedeflemekteyiz (s. 5).

Gerek uluslararası gerek Türkçe alan yazınında yapılan tanımlara göre diller ötesilik kavramı, herhangi bir dilde iletişim kurmak yerine, sınırların ötesine geçerek, diller ötesi bir yaklaşımla iletişim kurmak anlamına gelmektedir. Bu noktada García ve Lin'in de altını çizdiği bir konuya değinmekte fayda vardır. Araştırmacılara göre günümüzde özellikle eğitim alanındaki diller ötesilik çalışmaları ile ilgili temel sorunlardan biri, kavramın dayandığı iki farklı kuramsal konum arasındaki çatışmadır. Bir yanda, iki dilli bireylerin ayrı diller konuşmadığını, aksine farklı dillerden oluşan dağarcıklarını seçici bir biçimde kullandıklarını ileri süren "güçlü diller ötesilik"; diğer yanda ise, ulusal ve resmi dil sınırlarını koruyan ancak bu sınırların yumuşatılması çağrısında bulunan "zayıf diller ötesilik" yer almaktadır[15] (2016, s. 8).

Bu çalışmaların da işaret ettiği üzere diller ötesilik kavramının bugüne dek yaygın olarak kullanılan ve kanıksanmış olan iki dillilik/çok dillilik kavramlarından farkı dil kavramına farklı bir yaklaşımının olmasıdır. İki/çok dillilikte bir bireyin birden fazla (geleneksel anlamda kabul görmüş ve adlandırılmış) dili düzenli olarak kullanması söz konusuyken diller ötesilikte ilgili adlandırılmış dillerin toplumsal, kültürel, coğrafi, politik, hiyerarşik özelliklerinden bağımsız olarak bireyin dil dağarcığının bütüncül olarak kullanımı söz konusudur. Örneğin, bu yenilikçi bakış açısı, iki dilliliğin türlerinden olan ve bireyin iki dili arasında hiyerarşik bir fark olduğu durumları tanımlamak için kullanılan seçilmiş/zorunlu iki dillilik veya elit/halk iki dilliliği gibi kavramları da yapı bozuma uğratmaktadır. García (2009) ve Turner ve Lin (2017) 'in çalışmalarına atıfta bulunan Mısır ve Erdoğan-Öztürk (2022) diller ötesilik kavramının yapı bozumcu yönünü şöyle açıklamaktadır:

> Diller ötesilik kuramı, dillerin sosyal olarak icat ve inşa edildiğini önererek bu inşayı yapı bozuma uğratmayı amaçlar. Sosyal olarak yapılandırılmış dil hiyerarşilerinin ve norm kabul edilen tek dilliliğin sınırlarını aşma çabası güder. Bu aşamada adlandırılmış diller kanısının ötesine giderek dil repertuvarları kavramından söz etmek gerekir (Mısır ve Erdoğan-Öztürk, 2022, s. 6).

Burada araştırmacıların vurguladığı gibi diller ötesilik kavramı normatif tek dillilik ideolojilerini yapı bozuma uğratmaktadır. Diller ötesilik kavramına göre diller kendilerine atfedilen her türlü tanım ve kimlikten arınarak bireyin dağarcığında bir bütün oluşturur ve

[15] "One of the problems that plagues translanguaging work in education has to do with the tension between two theoretical positions on translanguaging. On the one hand, there is the strong version of translanguaging, a theory that poses that bilingual people do not speak languageS, but rather use their repertoire of linguistic features selectively. On the other hand, there is a weak version of translanguaging, the one that supports national and state language boundaries, and yet calls for softening these boundaries" (García ve Lin, 2016, s. 8).

bireyler bu bütünden faydalanarak düşünmek, düşüncelerini ifade etmek vb. bilişsel etkinliklerini sürdürürler. Bunun yanı sıra diller ötesilik kavramının dil yaklaşımının farklı olmasının bir diğer sebebi de çok düzgülü bakış açısıdır. Zira bir bireyin dil dağarcığını oluşturan diller, geleneksel anlamda dilbilimsel yapılardan ibaret değildir. Dil dağarcığı bundan çok daha fazlasını barındırır. Wei'ye göre diller ötesilik kavramı "dili, algı ve anlam üretiminde çok dilli, çok göstergeli, çok algılı ve çok düzgülü bir kaynak olarak yeniden kavramlaştırır"[16] (2018, s. 22). Daha önce de bahsedildiği gibi (bkz. 3.2.1.) dil dağarcığının bu çok yönlü yapısını anlamak diller ötesilik kavramındaki dil anlayışını kavrayabilmek için önemlidir. Zira diller ötesiliğin kavramsallaşma süreci dil ve dil dağarcığı kavramlarına dayandırılmalıdır. Özetle diller ötesilik kavramının birinci kısımda yer alan "dil" geleneksel dil tanımlarının ötesine geçen, soyut ve tamamlanmış bir sistem olarak tanımlamaya alıştığımız adlandırılmış dil kavramının ötesinde, çeşitli biçimlerde (söz, jest, ses vb.) anlam oluşturma süreçlerimize katkı sağlayan ve sürekli kendini yenileyen dinamik ve çok yönlü bir kaynak olarak algılanmalıdır.

Terminolojik açıdan ise İngilizce *translanguaging* terimi *trans* ve *languaging* birimlerinden oluşmaktadır. Terimin *languaging* kökü yukarıda kapsamlı olarak tartışıldığı için bu bölümde ek olarak *trans-* ön eki incelendikten sonra terimin bütüncül incelemesi yapılacaktır. Latincede *trans-* ön eki "ötesinde", "dışında" anlamlarına gelmektedir (Grand Dictionnaire Latin, t.y.) ve *transire* eylemi geçmek, aşmak (Etimoloji Türkçe, t.y.) olarak çevrilebilmektedir. Latin kökenli dillerde de *trans-* ön eki aynı anlamda kullanılmaktadır. Örneğin, *trans-* ön ekinin karşılığı Fransızca *Larousse* sözlüğünde *au-delà* (ötesinde) (Larousse, t.y.) olarak ifade edilmektedir. Dolayısıyla *trans-* ön eki, daha önce çizilmiş sınırların ötesine geçmek, belli çizgileri aşmak anlamını taşımaktadır. Bu açıdan kavramın "diller ötesilik" olarak çevrilmesi anlamsal olarak da *trans-* ön ekiyle örtüşmektedir. Ayrıca, *translanguaging* teriminin Türkçe karşılığı olarak "diller ötesilik" kullanımını açıklarken Aydın'ın (2024, s. 35) da işaret ettiği gibi *trans-* ön ekinin bu kavram açısından önemi ve farklı anlamları García ve Wei (2014, ss. 2-3) tarafından da ele alınmıştır. Genel olarak eğitim, özellikle de iki dilli eğitim alanında geleneksel yaklaşımların öğrencilerin çok dillilik becerilerini geliştirmelerine veya bu becerilerin iki dilli öğrencilere yönelik uygulamalarda yeterli düzeyde katkı sağlamadığını düşünen García ve Wei, diller ötesi bir bakış açısının iki dilli eğitim alanında yapı ve uygulamaları dönüştüreceğini, dolayısıyla toplumun dönüşümüne de yol açacağını ifade etmektedir. Bu bağlamda *trans* (öte) vurgusu, geçmişte kabul gören sınıflandırmaları aşmayı sağlayacaktır. Araştırmacılara göre özellikle de dil ve eğitim alanlarında benimsenecek bu "öte" yaklaşım ("a'trans' approach to language and education") geleneksel anlayışlardan arındırarak bu iki alanda yenilikçi unsurların keşfedilmesine olanak tanıyacaktır. Dil ve

[16] "reconceptualizes language as a multilingual, multisemiotic, multisensory, and multimodal resource for sense– and meaning-making" (Wei, 2018, s. 22).

eğitim alanlarında benimsenmesi gereken ve "'trans' aspects of language and education" (dil ve eğitimin 'öte' unsurları) (2014, s. 2) olarak ifade ettikleri üç yenilikçi unsuru García ve Wei şu şekilde açıklamaktadır:

> 1. Sistem-ötesilik[17] ve alanlar-ötesilik; yani, sosyal olarak inşa edilmiş dil ve eğitim sistemleri, yapıları ve uygulamaları arasında ve ötesinde, farklı öğrencilerin çoklu anlam oluşturma sistemlerini ve öznelliklerini harekete geçiren akışkan uygulamalar.
>
> 2. Dönüştürücü doğası; yani, dil uygulamaları ve eğitimin yeni yapılandırmaları ortaya çıktıkça, eski anlayışlar ve yapılar ortadan kalkar, böylece sadece öznellikler değil, aynı zamanda bilişsel ve sosyal yapılar da dönüşür. Böylelikle, söylem düzenleri değişir ve Ötekilerin sesleri ön plana çıkar, böylece diller ötesilik eleştirilebilirlik, eleştirel pedagoji, sosyal adalet ve dillere ilişkin insan hakları gündemiyle ilişkilendirilir.
>
> 3. Dil kullanımı ve eğitim çalışmalarının disiplinlerarası sonuçları. Bu sonuçlar hem dil uygulamalarını ve eğitimi anlamak için, hem de insan sosyalliğini, insan bilişini ve öğrenmesini, sosyal ilişkileri ve sosyal yapıları da anlamak için bir araç sağlar[18]. (2014, s. 3)

Yukarıda Türkçeye çevrilen kesitte yazarlar üç maddede *'trans' aspect* olarak nitelendirdikleri kavramları açıklamışlardır. İlk olarak *trans-system* ve *trans-spaces* kavramları ile dil ve eğitim alanında var olan sistemlerin ötesine geçme ve var olan alanların ötesinde bir alan anlayışı getirme fikrinden bahsetmişlerdir. İkinci sırada *trans-formative nature* ifadesiyle söz konusu "öte" yaklaşımın dil ve eğitim alanlarında dönüştürücü nitelikte olduğunu, bu dönüşümün bireylerin ve toplumların da dönüşümüne yol açacağını vurgulamışlardır. Son olarak, *trans-disciplinary* terimini kullanarak dilleşme ve eğitimin kesişmesinden doğacak sonuçların hem bireyler hem de toplumlar için faydalı araçlar ortaya koyacağını ifade etmişlerdir. Bu kavramların tamamında *trans-* ön eki özellikle vurgulanmıştır. Aynı şekilde Mısır ve Erdoğan-Öztürk (2022) de çalışmalarında *trans-* ön ekinin, kavramın Türkçeye doğru aktarılmasında önem arz ettiğini ve "dil alaşımı" gibi çevirilerin neden kavramı anlamsal olarak yansıtamayacağını şöyle ifade etmişlerdir:

> Bu tür bir çeviri, trans- (across, beyond) eki ile vurgulanmak istenen, ulus ötesi (transnational) gibi çevirilerde de kullanılan, alışılagelen kabul görmüş veya kurulu bir düzenin (örneğin bir

[17] Vurgu makale yazarı tarafından yapılmıştır.

[18] "1. Referring to a trans-system and trans-spaces; that is, to fluid practices that go between and beyond socially constructed language and educational systems, structures and practices to engage diverse students' multiple meaning-making systems and subjectivities.
2. Referring to its trans-formative nature; that is, as new configurations of language practices and education are generated, old understandings and structures are released, thus transforming not only subjectivities, but also cognitive and social structures. In so doing, orders of discourses shift and the voices of Others come to the forefront, relating then translanguaging to criticality, critical pedagogy, social justice and the linguistic human rights agenda.
3. Referring to the trans-disciplinary consequences of the languaging and education analysis, providing a tool for understanding not only language practices on the one hand and education on the other, but also human sociality, human cognition and learning, social relations and social structures." (García ve Wei, 2014, s. 3).

> ülke veya ulus) ötesinde yeni bir kavramı ve bakış açısını ifade etme halini ıskalamaktadır. (Mısır ve Erdoğan-Öztürk, 2022, ss. 4-5)

Dolayısıyla *translanguaging* teriminin çevirisinde, özellikle *trans-* ön eki olmak üzere tüm anlambirimlerin doğru aktarılması bir tercih değil, kavramın anlamsal aktarımının eksiksiz yapılabilmesi açısından bir zorunluluk olarak belirmektedir.

Bir sonraki bölümde, bu kavramsal ve etimolojik bilgilerden yola çıkarak *translanguaging* kavramı için daha önce alan yazınında önerilen Türkçe çeviriler sistematik derleme yöntemiyle elde edilen veriler ışığında değerlendirecektir.

5 BULGULAR

Bu bölümde *DergiPark* ve *Bookcites* veri tabanlarında yapılan taramanın sonuçları verilmiş ve *translanguaging* teriminin Türkçe çevirileri yukarıda gerçekleştirilen kavramsal ve terminolojik inceleme doğrultusunda tartışılmıştır.

5.1 DergiPark veri tabanında yapılan taramanın sonuçları

İnternet sayfalarında belirtildiği gibi DergiPark Akademik "TÜBİTAK ULAKBİM tarafından yürütülen, ulusal akademik dergilerin elektronik ortamda yayımlanmasına imkân sunan, barındırma ve süreç yönetimi hizmetidir." (DergiPark, 2025). Bünyesinde 776.336 makale bulundurmaktadır [19]. Gelişmiş arama seçeneğinden yıl aralığı kısıtlanmadan "anahtar sözcükler" ve "başlık" kutucuklarına *translanguaging* sözcüğü girilerek yapılan aramada 21 makale bulunmuştur. Bu makalelerden 17'si İngilizce, 4'ü Türkçe, 1'i de her iki dilde de yazılmıştır. İngilizce olarak yayımlanan ve Türkçe özeti bulunmayan 8 makale inceleme kapsamı dışında bırakılmıştır. Geriye kalan 13 makalede kullanılan *translanguaging* teriminin ve ilişkili (bu terimden türemiş) terimlerin Türkçe karşılığını ve bu terimlerin makalede kullanıldığı yeri [20] gösteren tablo aşağıda verilmiştir. Makaleler tabloda kronolojik olarak azalan sırada gösterilmiştir. Tablo verileri yorumlanırken ilgili makaleye tabloda tanımlanan numarasıyla atıf yapılmıştır:

[19] 02.12.2025 tarihinde https://dergipark.org.tr/tr/ adresinden erişilmiştir.

[20] Aynı terimin makalenin ilgili bölümünde birden çok kez kullanımı durumunda ilk kullanımın geçtiği sayfa numarası verilmiştir.

Tablo 1. DergiPark veri tabanında translanguaging ve ilişkili terimlerin Türkçe karşılığı

Kaynak	Başlık	Özet	Geniş özet/Ana metin	Anahtar sözcükler
1 **Küçükali ve Koçbaş, 2025**	*Translanguaging Pedagogies* Dillerarası Geçiş Pedagojileri (DGP)			
2 **Ulum, 2025**		*Translanguaging* Translanguaging (Dillerarası geçiş) (s. 131)		*Translanguaging* Dillerarası geçiş
3 **Altun, 2023**	*Translanguaging approach* Dil aşma (translanguaging) yaklaşımı (s. 473)	-*Translanguaging strategies* Dil aşma stratejileri (s. 473) - *Translanguaging* Dil aşma (s. 474)	-*Translanguaging strategies* Dil aşma stratejisi/stratejileri (s. 488) -*Translanguaging approach* Dil aşma yaklaşımı (s. 489) -*Translanguaging* Dil aşma (s. 489) -*Translanguaging-informed writing course* Dil aşma bilgilendirilmiş bir yazma kursu (s. 489) -Dil aşma yazma sınıfı pedagojisi uygulaması (s. 489)	*Translanguaging* Dil aşma
4 **Ataş, 2023**	*Translanguaging* Dillerarası geçişlilik (s. 142)	-*Translanguaging* Dillerarası geçişlilik (translanguaging) -*Translanguaging practices* Dillerarası geçişlilik uygulamaları -*Pedagogical translanguaging* Pedagojik dillerarası geçişlilik (pedagogical translanguaging)[21] (s. 142)	-Dillerarası geçişlilik (translanguaging) -Diller arası geçişlilik -Pedagojik diller arası geçişlilik (uygulamaları) -Kendiliğinden olan diller arası geçişlilik (uygulamaları) -diller arası geçişlilik uygulamalarının işlevleri (s. 156) -pedagojik diller arası geçişlilik bakış açısı (s. 157)	-*Pedagogical translanguaging* Pedagojik dillerarası geçişlilik -*Translanguaging* Dillerarası geçişlilik (s. 142)

[21] Bu terim, makalenin Türkçe özetinde ilk kullanımda parantez içinde İngilizcesi verilerek, ikinci kullanımda ise "pedagojik dillerarası geçişlilik" şeklinde yalnızca Türkçesi verilerek kullanılmıştır.

5 **Çörten ve Süverdem, 2023**	*Translanguaging behaviors* Diller ötesilik davranışları (s. 143)	-*Translanguaging* Diller ötesilik -*Translanguaging behaviors* Diller ötesilik davranışları -*Translanguaging approach* Diller ötesilik yaklaşımı (s. 143)	-*Translanguaging* Diller ötesilik (s. 144) -*Translanguaging functions* Diller ötesilik işlevleri (s. 145) -*Translanguaging behaviors* Diller ötesilik davranışları (s. 151) -*Translanguaging approach* Diller ötesilik yaklaşımı	*Translanguaging* Diller ötesilik
6 **Ergül, 2023**	*Translanguaging realities* Dillerarasılık gerçekliği (s. 751)	-*Translanguaging* Translanguaging -*Translanguaging perspective* Translanguaging perspektifi (s. 751)		*Translanguaging* Translanguaging (s. 751)
7 **İlhan, 2023**	*Translanguaging pedagogy* Geçişli dil süreçleri pedagojisi	-*Translanguaging* Geçişli dil süreçleri -*Translanguaging pedagogy* Geçişli dil süreçleri pedagojisi (s.1)	- Geçişli dil süreçleri (s. 5)/süreci (s. 12) - Geçişli dil süreçleri uygulamaları (s. 8)/uygulaması (s. 11) - Kendiliğinden gerçekleşen geçişli dil süreçleri (s. 9) - *Translanguaging space* Geçişli dil süreçleri alanı (s. 9) - Güçlü geçişli dil süreçleri (s. 10) - Zayıf geçişli dil süreçleri (s. 10) - Farklı diller arasında geçişli dil süreçleri kuramı (s. 10) - Birleştirici geçişli dil süreçleri kuramı (s. 10) - Geçişli dil süreçleri pedagojisi (s. 12) - Pedagojik geçişli dil süreçleri (s. 12) - Geçişli dil pedagojisi (s. 12) - Geçişli dil süreçleri becerisi (s. 15) - *Translanguaged TESOL Profession*	-*Translanguaging* Diller arası geçişlik -*Translanguaging pedagogy* Geçişli dil süreçleri (s. 1)

			Geçişli Dil Süreçli Yabancı Dil olarak İngilizce Öğretimi (s. 15) - diller arası geçişli süreç (s. 16) - geçişli dil süreçleri inançları (s. 16) - geçişli dil süreçleri stratejileri (s. 17) - geçişli dil yeterliği (s. 18)	
8 **Tekin, 2023**	*Translanguaging strategies* Çift dil kullanma stratejileri (s. 1242)	- *Translanguaging* Çift dil kullanımı / Çift dil kullanımı stratejileri -*Translanguaging strategies* Çift dil stratejileri (s. 1242)		*Translanguaging* Çoklu/Çift dil kullanımı stratejileri (ss. 1242-1243)
9 **İnci Kavak ve Kırkgöz, 2022**	*Translanguaging perspective* Dillerarası geçiş perspektifi (s. 1468)	-*Translanguaging* Dillerarası geçiş (s. 1468) -*The functions of translanguaging practices* Dillerarası geçiş uygulamalarının işlevleri (ss. 1468-1469)		*Translanguaging* Dillerarası geçiş (s. 1468)
10 **Mısır ve Erdoğan-Öztürk, 2022**	*Translanguaging theory* Diller ötesilik kuramı	-*Translanguaging* Diller ötesilik (tranlanguaging)[22] (s. 1) -*Translanguaging theory* Diller ötesilik kuramı (s. 1) -*Translanguaging practices* Diller ötesilik pratikleri (s. 2) -Diller ötesilik fenomeni (s. 2)	-Diller ötesilik (translanguaging)[23] -translanguaging (s. 3-4) -Diller ötesilik kuramı (s. 4) -Diller ötesi pratikler (s. 4) -Diller ötesilik yaklaşımı (s. 4) -Dillerin ötesinde bir alan (s. 4) -Diller ötesilik fenomeni (s. 5) -Diller ötesi yaklaşım (s. 7) -Diller ötesi mekân/mekanlar (translanguaging space)[24] (s. 8, s. 10)	*Translanguaging* Diller ötesilik (s. 2)

[22] Bu terim, makalenin Türkçe özetinde ilk kullanımda parantez içinde İngilizcesi verilerek, ikinci kullanımda ise "diller ötesilik" şeklinde yalnızca Türkçesi verilerek kullanılmıştır.

[23] Bu terim, makalede ilk kullanımda parantez içinde İngilizcesi verilerek, ikinci kullanımdan itibaren ise "diller ötesilik" şeklinde yalnızca Türkçesi verilerek kullanılmıştır.

[24] Bu terim, makalede ilk kullanımda parantez içinde İngilizcesi verilerek, ikinci kullanımda ise "diller ötesi mekân" şeklinde yalnızca Türkçesi verilerek kullanılmıştır.

			-Diller ötesi araçlar (s. 9) -Diller ötesi repertuvarlar (s. 10) -Diller ötesilik içgüdüsü (s. 10) -Diller ötesi heterojen mekân (s. 14)	
11 **Altun, 2021**	*Translanguaging* Diller arası geçişlilik (translanguaging)	*-Translanguaging* Diller arası geçişlilik (translanguaging) (s. 61) *-Translanguaging approach* Diller arası geçişlilik yaklaşımı (s. 61)	-'Diller arası geçişlilik' yani 'translanguaging' anlayışı[25] (s. 62, s. 75) -Diller arası geçişlilik yaklaşımı (s. 62) -Diller arası geçişlilik pratikleri (s. 62) -Diller arası geçişlilik (s. 62) -Diller arası geçişlilik bakış açısı (s. 62) -Diller arası geçişlilik pedagojisi/pedagojileri (s. 63, s. 76) -Diller arası geçişlilik (code-meshing, translanguaging) (s. 63) -Translanguaging (s. 65) -Diller arası geçişlilik eğilimi (s. 66) -Diller arası geçişlilik stratejileri (s. 69) -Translanguaging pedagojisi (s. 69) -Diller arası geçişlilik olgusu (s. 70) -Diller arası geçişlilik teorisi (s. 76)	*Translanguaging* Diller arası geçişlilik (translanguaging) (s. 61)
12 **Dağhan Aslan ve Kıray, 2020**	*Translanguaging strategies* Diller arası geçiş stratejileri (s. 1385)	*Translanguaging strategies* Diller arası geçiş stratejileri (s. 1385)		*-Translanguaging* Diller arası geçiş *-Translanguaging strategies*

[25] Bu terim, makalede ilk kullanımda parantez içinde İngilizcesi verilerek, ikinci kullanımda ise "diller arası geçişlilik anlayışı" şeklinde yalnızca Türkçesi verilerek kullanılmıştır.

			Diller arası geçiş stratejileri (s. 1386)
13 **Yuvayapan, 2019**	*Translanguaging* Dil alaşımı (s. 694)	*Translanguaging* Dil alaşımı metodu (s. 694)	*Translanguaging* Dil alaşımı yöntemi (s. 694)

İnceleme kapsamına alınan 13 makaleden 12'si eğitim alanında, yalnızca 1'i (10) toplumdilbilimi alanındadır. Eğitim alanındaki makalelerin ikinci/yabancı dil öğretimi konusuna yoğunlaşmış olduğu tespit edilmiştir.

Tabloda derlenen veriler incelendiğinde *translanguaging* teriminin Türkçe çevirilerini iki genel sınıfa ayırmanın mümkün olduğu görülmektedir: bir tarafta alan yazınında daha önce *translanguaging* teriminin Türkçe karşılığı için önerilmiş bir terim kullanan çalışmalar ve diğer tarafta – kimi zaman gerekçesiyle birlikte – yeni veya daha az tanınan bir terim öneren çalışmalar. Bu bağlamda "diller arası geçiş" (1, 2, 9, 12) ve "diller arası geçişlilik" (4, 11), "dil alaşımı" (13) ve "diller ötesilik" (5, 10) terimlerini kullanan çalışmaların ilk sınıfa dâhil olduğu söylenebilir. Diğer çalışmalar alan yazınında sık rastlanmayan, "dil aşma" (3), "dillerarasılık" (6), "geçişli dil süreçleri" (7), "çift dil kullanma/kullanımı" ve "çoklu dil kullanımı" (8) terimlerini tercih ederek ikinci sınıfa dâhil olmaktadır.

Ayrıca tüm bu terimler arasında sayıca en fazla olan grubun "geçiş" veya "geçişlilik" sözcüklerinden oluşan terimler olduğu görülmektedir: 1, 2, 9 ve 12 numaralı çalışmalarda "diller arası geçiş", 4 ve 11 numaralı çalışmalarda "diller arası geçişlilik" ve 7 numaralı çalışmada ise "geçişli dil süreçleri" terimleri tercih edilmiştir. Türkçeye aktarılan anlambirimler açısından "geçiş" ve "geçişlilik" terimlerini öne çıkarmak suretiyle benzerlik gösteren toplamda 7 makale bulunmaktadır. Bu makalede önerilen "diller ötesilik" terimi 5 ve 10 numaralı çalışmalar olmak üzere yalnızca 2 çalışmada kullanılmıştır. Alan yazınında sıklıkla kullanılan "dil alaşımı" terimine ise yalnızca 13 numaralı çalışmada rastlanmıştır. Daha önce alan yazınında *translanguaging* teriminin karşılığı olarak kullanımına rastlanmayan "dil aşma" (3), "dillerarasılık" (6), "geçişli dil süreçleri" (7), "çift dil kullanma/kullanımı" ve "çoklu dil kullanımı" (8) terimleri ise yalnızca birer çalışmada kullanılmıştır.

Bu çalışmalarda *translanguaging* kavramı tanımlanırken araştırmacılar "kuram", "yaklaşım", "yöntem", "olgu/fenomen", "perspektif/bakış açısı", "gerçeklik", "anlayış", "içgüdü" ve "eğilim" terimlerinden faydalanmıştır ve bu kavram en fazla "yaklaşım" olarak tanımlanmıştır. *Translanguaging approach* ifadesinin çevirisi olarak "dil aşma yaklaşımı" (3), "diller ötesilik yaklaşımı" (5, 10), "diller ötesi yaklaşım" (10) ve "diller arası geçişlilik yaklaşımı" (11) ifadeleri kullanılmıştır. *Translanguaging theory* ifadesinin karşılığı ise "diller ötesilik kuramı" (10) ve "diller arası geçişlilik teorisi" (11) olarak verilmiştir. *Translanguaging perspective* ise "translanguaging perspektifi" (6), "dillerarası geçiş perspektifi" (9), "diller arası

geçişlilik bakış açısı (11) olarak çevrilmiştir. Herhangi bir ifadenin çevirisi olmaksızın *translanguaging* kavramı iki makalede "diller ötesilik fenomeni" (10) ve "diller arası geçişlilik olgusu" (11) ifadeleriyle anılmıştır. Birer makalede ise *translanguaging realities* "dillerarasılık gerçekliği" (6) ve *translanguaging* "dil alaşımı yöntemi/metodu" (13) olarak çevrilmiş; "diller ötesilik içgüdüsü" (10), "'diller arası geçişlilik' yani 'translanguaging' anlayışı" (11), "diller arası geçişlilik eğilimi" (11) ifadeleri özgün olarak kullanılmıştır.

Bunun yanı sıra, çalışmaların eğitim alanında yoğunlaşması nedeniyle, uluslararası alan yazınında *translanguaging* kavramının eğitim alanındaki kullanımıyla ortaya çıkan birçok kavramın da Türkçe karşılığını önerdikleri görülmektedir. Bunlardan ilki *translanguaging strategy/ies* kavramıdır. Bu terimin Türkçe karşılığı 5 makalede "dil aşma stratejileri" (3), "geçişli dil süreçleri stratejileri" (7), "çift dil kullanma stratejileri" (8), "çoklu/çift dil kullanımı stratejileri" (8), "diller arası geçişlilik stratejileri" (11) ve "diller arası geçiş stratejileri" (12) şeklinde verilmiştir. Eğitim alanındaki araştırmalarda sıklıkla başvurulan diğer bir kavram olan *translanguaging practices* teriminin Türkçe çevirilerine de 5 makalede "dillerarası geçişlilik uygulamaları" (4), "Geçişli dil süreçleri uygulaması/uygulamaları" (7), "dillerarası geçiş uygulamaları" (9), "diller ötesi pratikler" (10), "diller ötesilik pratikleri" (10) ve "diller arası geçişlilik pratikleri" (11) olarak rastlanmıştır. Üçüncü sırada ise "pedagoji" terimini içeren kavramlar gelmektedir. *Translanguaging* ve *pedagogy* terimlerini bir araya getiren kavramlara ve bunların Türkçe çevirilerine 4 makalede rastlanmıştır. Bu makalelerde *translanguaging pedagogy/ies* terimi için önerilen Türkçe çeviriler "Dillerarası Geçiş Pedagojileri (DGP)" (1), "geçişli dil süreçleri pedagojisi" (7), "geçişli dil pedagojisi" (7) ve "diller arası geçişlilik pedagojisi/pedagojileri" (11) iken *pedagogical translanguaging* terimi için önerilen Türkçe çeviriler ise "pedagojik dillerarası geçişlilik" (4) ve "pedagojik geçişli dil süreçleri" (7) olarak tespit edilmiştir. Buna karşın uluslararası alan yazınında genellikle *spontaneous translanguaging* olarak karşılaşılan terim için ise "kendiliğinden olan diller arası geçişlilik" (4) ve "kendiliğinden gerçekleşen geçişli dil süreçleri" (7) çevirileri önerilmiştir. Daha sonra *translanguaging functions* teriminin "diller ötesilik işlevleri" (5), *the functions of translanguaging practices* teriminin ise "diller arası geçişlilik uygulamalarının işlevleri" (4) ve "dillerarası geçiş uygulamalarının işlevleri"(9) olarak Türkçe çevirilerine rastlanmıştır. Yalnızca eğitim alanında değil, bu kavramın çalışıldığı diğer alanlarda da bilinen bir kavram olan *translanguaging space(s)* kavramı ise "geçişli dil süreçleri alanı" (7), "dillerin ötesinde bir alan" (10), "diller ötesi mekân/mekânlar" (10) olarak çevrilmiş ve "diller ötesi heterojen mekân" (10) kavramından bahsedilmiştir. Son olarak birer makalede *translanguaging behaviors* "diller ötesilik davranışları" (5), *Translanguaged TESOL Profession* "Geçişli Dil Süreçli Yabancı Dil olarak İngilizce öğretimi" (7), *translanguaging-informed writing course* "dil aşma bilgilendirilmiş bir yazma kursu" (3) olarak çevrilmiş; "dil aşma yazma sınıfı pedagojisi uygulaması" (3), "geçişli dil süreçleri becerisi" (7), "geçişli dil süreçleri inançları" (7), "geçişli

dil yeterliği" (7), "diller ötesi araçlar" (10), "diller ötesi repertuvarlar" (10) ve İngilizce alan yazınında *weak translanguaging* ve *strong translanguaging* olarak bilinen kavramlar için ise "zayıf geçişli dil süreçleri" (7), "güçlü geçişli dil süreçleri" (7) terimleri kullanılmıştır.

5.2. Bookcites veri tabanında yapılan taramanın sonuçları

Bookcites veri tabanında aranacak alanlar "tümü" olarak işaretlenmiş, "yayın ara" kutucuğuna ilk önce *translanguaging* anahtar sözcüğü yazılarak yayınlar taranmış ve yalnızca İngilizce dilinde yazılmış bir esere rastlanmıştır. İkinci aşamada *translanguaging* teriminin diğer aramalarda erişilen Türkçe çevirileri anahtar sözcük olarak kullanılmıştır. Bu aşamada terimin Tablo 1'de listelenen Türkçe çevirileri arasından yalnızca "diller ötesilik" (Aydın, 2024) ve "diller arası geçişlilik" (Özkaynak, 2024) terimlerini kullanan iki kaynağa rastlanmıştır. Bu kaynaklar da sırasıyla 14 ve 15 olarak numaralandırılmıştır.

6 TARTIŞMA

İncelenen çalışmalarda *translanguaging* ve ilişkili terimlerin Türkçeye aktarılırken çoğu zaman tamamlanmış bir kavramsallaşma sürecinden geçmediği görülmektedir. Dört çalışma (7, 10, 14, 15) dışında tercih edilen çevirinin gerekçelerini açıklayan araştırmacı olmamıştır. Çalışmaların çoğunda Türkçe alan yazınında daha önce birçok kez kullanılmış olan "diller arası geçişlilik" vb. terimler tercih edilmiştir. Bununla birlikte bazı araştırmacıların önceki çevirileri kullanmayıp, kavramsal özelliklerinden yola çıkarak *translanguaging* terimi için Türkçede eşdeğer bir karşılık bulmaya çalıştıkları gözlenmektedir. Hatta aynı araştırmacının 2021 yılında yayınlanan çalışmasında "diller arası geçişlilik" (11), 2023 yılındaki çalışmasında ise "dil aşma" (3) terimini kullanmış olması uygun çeviri üzerine bir düşünce sürecinin gerçekleşmiş olabileceğini düşündürmektedir ve bu konuda Türkçe alan yazınına katkı sağlayan araştırmacılar arasında henüz bir uzlaşı olmadığının göstergesidir. Dolayısıyla araştırmacılar için zorluk oluşturan bu terim çeşitliliği alan yazınındaki terminolojik belirsizliğin giderilmesi ihtiyacını doğrular niteliktedir.

Bu çalışma kapsamında derlenen verilerden yola çıkarak *translanguaging* kavramının tanımsal, kavramsal ve terminolojik özellikleri doğrultusunda her bir terimin kavramı Türkçede hangi ölçüde karşıladığı tartışılacaktır. Ayrıca kullanım sıklığı ve kavramsal uygunluk arasındaki ilişki de değerlendirilecektir.

İlk olarak "diller arasılık", "geçiş" ve "geçişlilik" (1, 2, 4, 6, 7, 9, 11, 12, 15) sözcüklerinden oluşan terimlerin iki açıdan *translanguaging* terimini kavramsal olarak yansıtmadığı düşünülmektedir. Bunlardan birincisi "diller" sözcüğünün, ikincisi ise "geçiş" sözcüğünün çağrışımı ile ilgilidir. Bu terimlerin tamamında bir dilden diğer bir dile geçmek anlamı öne çıkmaktadır. Dolayısıyla "diller arası geçişlilik" vb. terimlerde bir taraftan dil kavramının

geleneksel anlamda ele alındığı, "diller" ile kastedilenin adlandırılmış diller (örneğin Türkçe ve Fransızca) olduğu düşüncesi oluşmaktadır; diğer taraftan ise bu diller arasında bir geçişten bahsedildiği için iki dillilerin sıklıkla başvurduğu *code-switching* (kod değiştirme) ve/veya *code-mixing* (kod karıştırma) kavramlarıyla karıştırılması mümkündür. Oysa yukarıda anlatıldığı gibi *translanguaging* kavramı adlandırılmış dillerin ötesinde bir dil kullanımına işaret eder ve basitçe bir dilden bir diğerine geçmek değildir. Her ne kadar "geçişlilik" sözcüğüyle, bireylerin dil dağarcığındaki diller arasındaki sınırların belirsizleşmesi ve süreç odaklı bir yaklaşım düşüncesi hedefleniyor olsa da terimin birinci kısmı olan "diller arası" ifadesinden dolayı genel anlam adlandırılmış diller arasındaki geçişliliğe kaymaktadır. Nitekim incelenen çalışmalar arasında bir araştırmacı (15) *trans-* ön ekinin Latincede hem "ötesinde" hem de "arasında" anlamlarına geldiğini belirttikten sonra "diller arası geçişlilik" tercihini şu sözlerle açıklamaktadır:

> Bu kavram Türkçe literatürde kimi zaman *diller arası geçişlilik* (Özkaynak, 2020) kimi zamansa *diller ötesilik* (Mısır ve Erdoğan-Öztürk, 2022) olarak kullanılmıştır. Ancak, bu makalede, sonraki bölümlerde açıklanacak olan, bireysel çok dilliliğin bütünleşik modeli (İng. integrated multilingual model of individual bilingualism) (MacSwan, 2017) perspektifine yakın bir perspektif benimsendiğinden ve ayrıca, özellikle dil eğitimi bağlamında düşünüldüğünde, adlandırılmış dillerin öğretimi dil eğitiminin temel amaçlarından biri olduğundan (Turnbull, 2019), diller arasındaki yapısal sınırları yumuşatmayı savunan *diller arası geçişlilik* ifadesi kullanılacaktır (Özkaynak, 2024, s. 104).

Başka bir araştırmacı (7) ise, "diller arasılık" ifadesini kullanmadan *translanguaging* kavramının "geçişlilik" özelliğinin yanı sıra süreç özelliğine de vurgu yapmak amacıyla "diller arası geçişlilik" yerine "geçişli dil süreçleri" terimini öne sürerek bir çözüm önermiştir. Bu tercihini şu şekilde açıklamaktadır: "Kavramın Türkçesinin birçok çalışmada 'diller arası geçişlik' olarak çevrilmesine rağmen hem sürece vurgu yapan hem de dillerin farklı isimlerle anılmasına karşı çıkan yapısı nedeniyle bu çalışmada 'geçişli dil süreçleri' olarak çevrilmesi uygun görülmüştür" (İlhan, 2023, ss. 8-9). Önerilen çevirinin *translanguaging* kavramının barındırdığı pedagojik esneklik ve dilsel akışkanlık boyutlarıyla örtüştüğü düşünülmekle birlikte García ve Wei'in (2014) işaret ettiği "sistem-ötesilik" boyutunu, başka bir deyişle bu kavramın ideolojik duruşunu tam olarak yansıtmadığı düşünülmektedir. Yukarıdaki tabloda sayıca en fazla olan grubun "geçiş" veya "geçişlilik" sözcüklerinden oluşan terimler olduğu gözlenmiştir. Bu kullanım sıklığının, 2020 yılında yayımlanan ve 2021 yılında Türkçeye çevrilen Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metninde (D-AOBM) yer alan *translanguaging* teriminin Türkçeye "Diller arası geçişlilik" olarak çevrilmiş olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir:

> 1996 aynı zamanda "Diller arası geçişlilik" (Translanguaging) teriminin (iki dilli öğretim ile ilgili olarak Galler'de) tesadüfen ilk kayda geçtiği yıl olmuştur. Diller arası geçişlilik çoğul dilli

> kişiler tarafından yapılan ve birden fazla dili kapsayabilen bir davranıştır. Aynı kavramı karşılayan farklı çok sayıda ifade mevcut olsa da çoğul dillilik terimi hepsini kapsamaktadır. (D-AOBM, 2020/2021, s. 35).

Yukarıdaki kesite ek olarak ilgili metnin sonunda yer alan "Terimler Sözlüğü" bölümünde de *translanguaging* teriminin Türkçe karşılığı "diller arası geçişlilik" olarak verilmiştir (a.g.e., s. 286). Bununla birlikte aynı metnin "Çeviri Notları" bölümünde (a.g.e., s. 289) bu terimin çeviri tercihine ilişkin bir açıklamaya rastlanmamıştır. İncelenen kaynaklarda, Türkçe alan yazınına henüz girmekte olan bir terimin çevirisi için D-AOBM gibi özellikle eğitim alanında kılavuz niteliği taşıyan bir kaynağa başvurulmuş olması oldukça anlaşılır bir tercihtir. "Geçiş" veya "geçişlilik" sözcüklerinden oluşan terimleri tercih eden kaynakların genellikle 2021 yılı ve sonrasında yayımlanmış olması da bu düşünceyi desteklemektedir. Ancak bu gruptaki terimlerin kullanım sıklığına rağmen kavramsal uygunluk açısından tartışılabilir yönlerinin olduğu görülmüştür.

İkinci sırada alan yazınında kullanımına rastlanan "dil alaşımı" (13) terimi tartışılacaktır. Bu ifadedeki "alaşım" sözcüğü kimya sözcükçesinden gelmekte olup "Bir metalin belli oranlarda bir veya birkaç metalle ergimesiyle oluşan yeni metal, halita" anlamına gelmektedir (Güncel Türkçe Sözlük, t.y.). Bu tanımdan yola çıkarak dil alaşımını, bir dilin belli oranlarda bir veya birkaç dille ergimesiyle, başka bir deyişle erimesiyle yeni bir dil haline gelmesi olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Ancak bu tanımda aynı zamanda dillerin değişime uğrayarak (eriyerek, katı durumdan sıvı duruma geçerek) başka bir dil oluşturması düşüncesi vardır ki bu *translanguaging* kavramının tanımıyla özdeşleşmemektedir. Dil alaşımı terimiyle ilgili Mısır ve Erdoğan-Öztürk şu ifadeleri kullanmaktadır:

> Henüz Türkçe alan yazında yeni beliren dil alaşımı gibi çevirilerin "translanguaging" kavramını sosyal, kültürel, tarihsel ve politik bağlamları dışarda bırakan bir anlama indirgeyeceği kanısındayız. Çünkü translanguaging basit bir kod karışımı ya da alaşımından daha fazlasıdır. (2022, s. 4).

Buradaki alaşım, ergime fikri bütüncül bir dil kullanımından ziyade farklı dillerin uzun süreli teması sonucunda yeni bir dil oluşturduğu *pidgin* (melez/karma dil) ve *creole* (kırma dil) kavramlarını çağrıştırmaktadır. Melez/karma dil, aynı dili konuşmayan ancak aynı toplumda yaşayan tek dilli bireylerden oluşan grupların iletişim ihtiyacından doğan ortak dildir. Melez/karma diller genellikle biri saygınlığı yüksek, diğeri daha düşük olan iki dilden unsurlar barındırır. Bu diller eriyerek tek bir dil oluşturmuşlardır. Kırma dil ise, nesiller boyu kullanımın bir sonucu olarak melez/karma bir dilin bir neslin ana dili haline gelmesi durumudur (Hamers ve Blanc, 2000). Bu tanımlar göz önünde bulundurulduğunda bu kavram ile örtüşmediği ve dil alaşımı teriminin de bu açıdan uygun bir çağrışıma sahip olmadığı düşünülmektedir.

Üçüncü sırada, alan yazınında daha önce *translanguaging* teriminin çevirisi olarak kullanımına rastlanmayan "dil aşma" (3), "çift dil kullanma" ve "çoklu/çift dil kullanımı" (8) terimleri ele alınacaktır. "Dil aşma" teriminin kullanıldığı makalenin dili İngilizce olup terim ilgili makalenin başlığında, özetinde, geniş özetinde ve anahtar sözcüklerinde geçmektedir. Dolayısıyla araştırmacının bu tercihine ilişkin gerekçesine rastlanmamıştır. Ancak yukarıda ifade edildiği gibi *trans-* ön eki etimolojik olarak Latincede geçmek, aşmak anlamına gelen *transire* sözcüğünden gelmektedir ve araştırmacının da bu nedenle "aşma" sözcüğünü kullanmış olabileceği düşünülmektedir. Bu durumda "dil aşma" teriminin, belli bir dili aşarak kendini ifade etmek anlamında kullanıldığı söylenebilir. Bu yönüyle "dil aşma" terimi daha önce kavramın anlamsal aktarımının doğru yapılması için önemine değinilen *trans-* ön ekinin anlamını karşılamaktadır. Bununla birlikte "dil" sözcüğünün anlamı muğlak kalmakta, belli bir dilin mi yoksa kavram olarak dilin mi kast edildiği bilinmemektedir. Diğer çalışmada önerilen "çift dil kullanma" ve "çoklu/çift dil kullanımı" (8) terimleri ise iki dilli ve çok dilli bireylerin genel anlamda birden fazla dil kullanma becerisine işaret etmekte, her ne kadar "çoklu dil kullanımı" ifadesiyle dil dağarcığı kavramını çağrıştırsa da adlandırılmış dillerin ötesine geçememekte, dolayısıyla *translanguaging* kavramının tüm bileşenlerini kapsamamaktadır.

Son olarak incelenen çalışmaların yalnızca üçünde rastlanan "diller ötesilik" (5, 10, 14) terimi incelenecektir. Diller ötesilik teriminin, kavramın tüm anlamsal birimleri ve *trans-* ön ekinin etimolojik kökeni göz önünde bulundurulduğunda *translanguaging* teriminin en uygun Türkçe çevirisi olduğu düşünülmektedir. Tekil olarak "dil" sözcüğü yerine çoğul olarak "diller" sözcüğünün kullanılmasının yukarıda bahsedilen muğlaklığı giderdiği düşünülmekte, varsayılan tüm dillerin ötesine geçen bir yaklaşım olduğu anlaşılmaktadır. Bu terimdeki "öte" bileşeninin kullanılması, yukarıda ifade edildiği gibi García ve Wei'in (2014, s. 3) üzerinde durduğu sırasıyla "sistem-ötesilik" ve "alanlar-ötesilik" olarak çevirebileceğimiz *trans-system* ve *trans-spaces* terimlerinin anlamlarıyla da örtüşmektedir. Ayrıca iki/çok dillilik ile ilişkili diğer kavramları çağrıştıran bir bileşeni de bulunmamaktadır. Bu yönleriyle kavramsal uygunluk açısından öne çıkan "diller ötesilik" teriminin kullanım sıklığı açısından "diller arası geçişlilik" vb. terimlerin gerisinde kalmış olması da vurgulanması gereken bir bulgudur.

7 SONUÇ VE ÖNERİLER

Translanguaging kavramı, dilbilimi ve eğitim bilimleri başta olmak üzere uluslararası alan yazınında son dönemde sıklıkla kullanılan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkçe alan yazınında da *translanguaging* kavramı farklı terimlerle karşılanmış, ancak araştırmacılar Türkçe karşılığı konusunda henüz bir uzlaşmaya varamamışlardır. Bu makalenin amacı, süregelen bu terminolojik belirsizliği gidermeye çalışmak ve yürütülen tartışma sonucu

translanguaging teriminin en uygun Türkçe karşılığı olduğu düşünülen "diller ötesilik" teriminin Türkçe alan yazınında yaygınlaşmasını sağlamaktır.

Uluslararası alan yazınında tanımlanan *translanguaging* teriminin kavramsal ve terminolojik açılardan ele alındığında var olan dil kavramının ve adlandırılmış dillerin ötesinde bir dil kullanımına işaret ettiği, dolayısıyla bir dilden diğer bir dile geçmek, birden fazla dili karıştırarak kullanmak veya birden fazla dilin birleşiminden yeni bir dil üretmek gibi anlamlara indirgenemeyeceği belirlenmiştir. Bu sebeple sistematik derleme yöntemiyle elde edilen veriler üzerinde yapılan incelemeye göre kod değiştirme, kod karıştırma, melez/karma dil, kırma dil kavramlarını çağrıştırdığı ve *translanguaging* kavramının tüm anlamsal bileşenlerini yansıtmadığı düşünülen "diller arası geçişlilik", "diller arası geçiş", "geçişli dil süreçleri", "dillerarasılık", "dil alaşımı", "dil aşma", "çift dil kullanma" ve "çoklu/çift dil kullanımı" terimleri yerine dillerin ötesinde bir kullanıma işaret eden "diller ötesilik" teriminin Türkçe alan yazınında kullanılması önerilmiştir. Bunun yanı sıra incelenen terimlerin kullanım sıklığı ve kavramsal uygunluk açısından ters orantılı olduğu da gözlenmiştir. "Diller arası geçişlilik" vb. terimler kavramsal olarak daha uygun bir çeviri olduğu düşünülen "diller ötesilik" teriminden daha fazla tercih edilmiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi D-AOBM'nin (2020/2021) özellikle "diller arası geçişlilik" teriminin yaygınlaşmasına öncülük ettiği düşünülmektedir. Ancak son dönemde bu çalışma kapsamında kullanım sıklığı az olarak tespit edilen "diller ötesilik" teriminin de farklı çalışmalarda kullanılmaya devam ettiği ve güncelliğini koruduğu söylenebilir (Çörten, 2025; Karakuş vd., 2025).

Ayrıca incelenen çalışmalarda *translanguaging* teriminin yanı sıra ilişkili terimler için de Türkçe çevirilerinin sunulduğu görülmüştür. Bu terimler için de bu makalede önerilen diller ötesilik teriminden türeyen terimler önerilmektedir:

- *Translanguaging strategy/strategies*: diller ötesilik stratejisi/stratejileri,
- *Translanguaging practices*: diller ötesilik uygulamaları,
- *Translanguaging pedagogy/pedagogies*: diller ötesilik pedagojisi/pedagojileri,
- *Pedagogical translanguaging*: pedagojik diller ötesilik,
- *Spontaneous translanguaging*: doğal akışlı diller ötesilik,
- *Translanguaging functions*: diller ötesilik işlevleri,
- *Translanguaging space/spaces*: diller ötesilik alanı/alanları,
- *Translanguaging behaviors*: diller ötesilik davranışları
- *Translanguaged TESOL Profession*: Diller Ötesilik Temelli Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğretimi,

- *Translanguaging-informed writing course*: diller ötesilik temelli yazma dersi,
- *Strong translanguaging*: güçlü diller ötesilik,
- *Weak translanguaging*: zayıf diller ötesilik

Çalışmanın sınırlılıkları gereği yapılan alan yazını taraması belli tarihleri ve veri tabanlarını kapsamaktadır. Yapılan sistematik derleme çalışmasının düzenli olarak tekrarlanması *translanguaging* teriminin Türkçe çevirilerinde araştırmacıların eğilimlerini takip etmek açısından yararlı olacaktır. Ayrıca bu taramanın DergiPark ve Bookcites dışındaki veri tabanlarında da (örneğin Ulusal Tez Merkezi) yapılması bu eğilime ilişkin daha sağlıklı veri sağlayacaktır. Öte yandan, bu çalışma yalnızca *translanguaging* teriminin farklı Türkçe çevirilerini saptamak amacını taşımıştır. Bu alandaki çalışmalara katkı sağlamak amacıyla bu terimin Türkçe çevirilerinin tamamı anahtar sözcük olarak alınarak kapsamlı bir inceleme yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca *translanguaging* ile çoğu zaman eş anlamlı olarak kullanılan *translingualism* terimi de anahtar sözcük olarak kullanılarak daha kapsayıcı bir tarama sonucuna ulaşılabilir. Son olarak uluslararası alan yazınında yaygınlaşan ve diller ötesilikten daha kapsayıcı bir kavram olarak öne çıkan *trans-semiotizing* (göstergeler ötesilik) kavramı üzerine de çalışmaların yoğunlaşması gerektiği düşünülmektedir.

Yazar Katkıları: Bu araştırma ve araştırma ile ilgili tüm aşamalar tek yazar tarafından yürütülmüştür.
Sunum beyanı ve doğrulama: Bu çalışma daha önce başka bir yerde yayınlanmamıştır. Başka bir dergide değerlendirme sürecinde değildir. Çalışmanın yayınlanması tüm yazarlar ve çalışmanın yapıldığı üniversitedeki/araştırma merkezindeki sorumlu makamlar tarafından örtük ya da açık olarak onaylanmıştır. Çalışma yayımlanmak için kabul edilirse, Dilbilim Araştırmaları Dergisinin yazılı izni olmadan başka bir basılı ya da elektronik ortamda Türkçe ya da başka bir dilde aynı biçimde yayınlanmayacaktır.
Üretken Yapay Zekâ Beyanı: Bu çalışmanın hiçbir aşamasında üretken yapay zekâ araçları kullanılmamıştır.
Çıkar Çatışması Beyanı: Yazar, kendisiyle başka kurum, kuruluş ve kişiler ile bu çalışmayı etkileyebilecek mali ve akademik çıkar çatışması olmadığını beyan eder.
Veri Kullanımı: Bu araştırmada DergiPark veri tabanından erişilen 13 makale ve BookCites veri tabanından elde edilen 2 kitap bölümü veri olarak kullanılmıştır.
Etik Onay/Katılımcı Onamı: Çalışmada etik onaya ihtiyaç bulunmamaktadır**.**
Maddi Destek: Çalışma için herhangi bir maddi destek alınmamıştır.

KAYNAKÇA

Altun, H. (2021). Diller arası geçişlilik (Translanguaging): Çıkarımlar ve Türkiye bağlamında artan ihtiyaç. Türkiye'deki yazma derslerindeki etkilerine ilişkin içgörüler. *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, *9*(29), 61-83. https://doi.org/10.33692/avrasyad.1035626

Altun, H. (2023). Translanguaging approach in writing Turkish as a second language: an experimental study. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 27*(2), 473-490. https://izlik.org/JA92UX87MR

Aydın, G. (2024). *Diller ötesilik. Dil öğretiminde güncel bir yaklaşım*. Pegem Akademi.

Aydın, İ, Torusdağ, G. (2014). Türkçe öğretimi çerçevesinde yazınsal bir metin çözümleme örneği olarak Refik Halit Karay'ın Garip Bir Hediye'si. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, *3*(4), 109-134. https://doi.org/10.7884/teke.340

Ataş, U. (2023). Translanguaging in English-medium instruction (EMI): Examining English literature content classrooms. *Turkish Journal of Education, 12*(3), 142-157. https://doi.org/10.19128/turje.1210174

Baker, C. (2001). *Foundations of bilingual education and bilingualism*. Multilingual Matters.

Baker, C. (2006). *Foundations of bilingual education and bilingualism*. Multilingual Matters.

Baker, C. (2011). *Foundations of bilingual education and bilingualism*. Multilingual Matters.

Becker, A. L. (1988). Language in Particular: A Lecture. D. Tannen (Ed.), *Linguistics in Context* içinde (ss. 17-35). Bloomsbury Academic.

Becker, K. (2014). Linguistic repertoire and ethnic identity in New York City. *Language & Communication, 35*(1), 43-54. https://doi.org/10.1016/j.langcom.2013.12.007

Blackledge, A., & Creese, A. (2010). *Multilingualism: A critical perspective*. Continuum.

Busch, B. (2012). The linguistic repertoire revisited. *Applied Linguistics*, 1-22, https://doi.org/10.1093/applin/ams056

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz Ş. ve Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.

Canagarajah, S. (2013). *Translingual practice: Global Englishes and cosmopolitan relations*. Routledge.

Cenoz, J., Gorter, D. (2021). *Pedagogical translanguaging*. Cambridge University Press.

Council of Europe (2020), Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume, Council of Europe Publishing, Strasbourg, www.coe.int/lang-cefr.

Creese, A., Blackledge, A. (2010). Translanguaging in the bilingual classroom: A pedagogy for learning and teaching? *The Modern Language Journal*, *94*(1), 103–115. https://www.jstor.org/stable/25612290

Çörten, S. B. (2025). İkinci/yabancı dil olarak Türkçe öğrenenleirn yazılı üretimlerindeki diller ötesilik davranışlarına ilişkin görünümler. *International Journal of Language Academy, 13* (2), 153-174.

Çörten, S. B., Süverdem, F. B. (2023). Türkçe-Danca iki dilli öğrencilerin Türkçe derslerindeki diller ötesilik davranışları ile ilgili bir araştırma. *Turkophone*, *10*(2), 143-153. https://dx.doi.org/10.55246/turkophone.1288366.

Dağhan-Aslan, G., Kıray, G. (2020). The reflection of the first foreign language (English) by utilizing translanguaging strategies in the teaching of second foreign language (German). *Journal of Language and Linguistic Studies, 16*(3), 1368-1386. https://doi.org/10.17263/jlls.803801

Demuro, E., Gurney, L. (2021). Languages/languaging as world-making: the ontological bases of language. *Language Sciences*, *83*(2020), 1-13. https://doi.org/10.1016/j.langsci.2020.101307

Ergül, H. (2023). Translanguaging realities: The use of first language in microteaching practices vs. young learner classrooms. *Bartın University Journal of Faculty of Education, 12*(4), 751-761. https://doi.org/10.14686/buefad.1335510

Etimoloji Türkçe. (t.y.). Transire. *Etimoloji Türkçe* içinde. 09 Haziran, 2025 tarihinde https://www.etimolojiturkce.com/arama/transire adresinden erişilmiştir.

Ferguson, C. (1973). Language problems of variation and repertoire. *Daedalus*: *Language as a Human Problem*, *102*(3), 37-46. https://www.jstor.org/stable/20024144

Flynn, E. E., Hoy, S. L., Lea, J. L., ve García, M. A. (2019). Translanguaging through story: Empowering children to use their full language repertoire. *Journal of Early Childhood Literacy*, *21*(2), 283-309. https://doi.org/10.1177/1468798419838569

García , O. (2009). *Bilingual education in the 21st century: A global perspective*. Wiley.

García, O., Lin, A. M. Y. (2016). Translanguaging in bilingual education. O. García, A. M. Y. Lin, ve S. May (Ed.), *Bilingual and Multilingual Education*, *Encyclopedia of Language and Education* içinde (ss. 117-130). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-02324-3

García, O., Johnson, S. I., ve Seltzer, K. (2017). *The translanguaging classroom: Leveraging student bilingua lism for learning*. Caslon.

García , O., Wei, L. (2014). *Translanguaging. Language, Bilingualism and Education*. Palgrave Macmillan.

Grand Dictionnaire Latin. (t.y.). Trans. *Grand Dictionnaire Latin* içinde. 09 Haziran, 2025 tarihinde https://www.grand-dictionnaire-latin.com/dictionnaire-latin-francais.php?parola=trans adresinden erişilmiştir.

Greenhalgh, T., Peacock, R. (2005). Effectiveness and efficiency of search methods in systematic reviews of complex evidence: audit of primary sources. *Bmj, 331*(7524), 1064-1065. https://doi.org/10.1136%2Fbmj.38636.593461.68

Grosjean, F. (1982). *Life with Two Languages, An Introduction to Bilingualism*. Harvard University Press,

Grosjean, F. (1985a) The bilingual as a competent but specific speaker—hearer. *The Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 6, 467—77.

Grosjean, F. (1993). La personne bilingue et biculturelle dans le monde des entendants et des sourds. *Nouvelles pratiques sociales*, *6*(1), 69–82. https://doi.org/10.7202/301197ar.

Grosjean, F. (2008). *Studying bilinguals*. Oxford University Press.

Grosjean, F. (2010). *Bilingual: Life and reality*. Harvard University Press.

Grosjean, F. (2014). Bicultural bilinguals. *International Journal of Bilingualism*, 1-15. https://doi.org/10.1177/1367006914526297

Grosjean, F. (2015). *Parler plusieurs langues: le monde des bilingues*. Albin Michel.

Gumperz, J. J., Naim, C. M. (1960). Formal and informal standards in Hindi regional language area. C. A. Ferguson ve J. J. Gumperz (Ed.), *Linguistic Diversity in South Asia: studies in regional, social and functional variation* içinde (Vol. III. RCAPF-P, ss. 92–118). Indiana University Research Center in Anthropology, Folklore, and Linguistics Publication.

Hakkında. (2025, 02 12). DergiPark. 02 12, 2025 tarihinde https://dergipark.org.tr/tr/pub/page/about adresinden erişilmiştir.

Hamers, J. F., & Blanc, M. H. (2000). *Bilinguality and Bilingualism*. Cambridge University Press.

Hauck, J. D., Heurich, G. O., (2018). Language in the Amerindian imagination: an inquiry into linguistic natures. *Language and Communication*, 63, 1-8. https://doi.org/10.1016/j.langcom.2018.03.005

İlhan, B. (2023). Dil Öğretiminde Geçişli Dil Süreçleri Pedagojisi Kullanımı: Bir Derleme Çalışması. *Dil Dergisi*, *174*(1). 1-30.

İnce, B. (2021). İkidilliliğin avantajları ve dezavantajları. İ. Güleç, B. İnce, ve H. N. Demiriz (Ed.), *İkidillilik ve ikidilli çocukların eğitimi* içinde (ss. 429-442). Kesit Yayınları.

İnci Kavak, V., Kırkgöz, Y. (2022). Exploring university students' note-taking in literature courses: A translanguaging perspective. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 51*(2), 1468-1486. https://doi.org/10.14812/cufej.1027947

Karakuş, N., Eren Ökten, C., ve Gedik, K. (2025). İki dillilik ve yapay zekâ: Diller ötesilik tespiti için kavramsal bir model önerisi. *Turkish Studies - Language, 20*(2), 1167-1188. https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.79747

Kılıç, D., Ökten, C. E. (2021). Göçmen öğrencilerin yazma becerilerini geliştiren dil alaşımı etkinlikleri. İ. Güleç, B. İnce, ve H. N. Demiriz (Ed.), *İkidillilik ve ikidilli çocukların eğitimi* içinde (ss. 291-349). Kesit Yayınları.

Kirsch, C. (2018). Young children capitalising on their entire language repertoire for language learning at school. *Language, Culture and Curriculum*, *31*(1), 39–55. https://doi.org/10.1080/07908318.2017.1304954.

Kusters, A., De Meulder M. (2019). Language Portraits: Investigating Embodied Multilingual and Multimodal Repertoires. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research, 20*(3), 1-37, http://dx.doi.org/10.17169/fqs-20.3.3239.

Kusters, A., Spotti, M., Swanwick, R., ve Tapio, E. (2017). Beyond languages, beyond modalities: transforming the study of semiotic repertoires. *International Journal of Multilingualism*, *14*(3), 219–232. https://doi.org/10.1080/14790718.2017.1321651

Küçükali, E., Koçbaş, D. (2025). Attitudes of L2 vs. L3 / L3+ Learners to Translanguaging Pedagogies in Turkish University Context. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 64*, 1531-1558. https://doi.org/10.53444/deubefd.1529459

Larousse. (t.y.). Trans. *Larousse* içinde. 09 Haziran, 2025 tarihinde https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/trans-/79047 adresinden erişilmiştir.

Maturana, H., Varela, F. (1998). The Tree of Knowledge. *The Biological Roots of Human Understanding*. Shambhala.

Mignolo, W. (2000). *Local Histories/Global Designs. Coloniality, Subaltern Knowledges, and Border Thinking*. Princeton University Press.

Mısır, H., Erdoğan Öztürk, Y. (2022). Diller ötesilik kuramı: Dile yeni bir bakış. *Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi*, *18*(2), 1-18. https://izlik.org/JA99YJ63PL

Olğun Baytaş, M., ve Çelik, A. (2020). Bir kapı aralamak: Yerel ve Suriyeli çocuklarla yaratıcı drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 15(2), 227-258. https://doi.org/10.21612/yader.2020.024

Otheguy, R., García, O. ve Reid. W. (2015). Clarifying translanguaging and deconstructing named languages: A perspective from linguistics. *Applied Linguistics Review 6*(3). 281–307.

Özkaynak, O. (2020). *A structural equation model on translanguaging practices, foreign language classroom anxiety, reconceptualized L2 motivational self system, and foreign language achievement of emergent bilinguals*, [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Bilkent Üniversitesi, Ankara.

Özkaynak, O. (2024). Diller arası geçişlilik: 21. Yüzyılın dinamik dil ve eğitim uygulamaları. G. Altıntop Taş, K. Nazlı (Ed.), *Toplumdilbilim araştırmaları II. Kuramsal ve uygulamalı yaklaşımlar* içinde. Çizgi Kitabevi.

Petticrew, M., Roberts, H. (2006). *Systematic reviews in the social sciences. A practical guide.* Blackwell Publishing.

Saussure, F. (2014). *Genel Dilbilim Yazıları* (çev. S. Kılıç). İthaki Yayınları.

Süverdem, F. B., Ertek, B. (2020). İki Dillilik ve İki Kültürlülük: Göç, Kimlik ve Aidiyet. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, *6*(2), 183-207. https://doi.org/10.34137/jilses.826142

Süverdem, F. B., Hamurcu, Z. Ş. (2021). Fransa'da yaşayan Türkçe-Fransızca iki dilli Türk öğrencilerin çok dilli dağarcığı üzerine bir dil portresi çalışması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 25, 929-953. https://doi.org/10.29000/rumelide.1032543

Tekin, S. (2023). Translanguaging strategies with pre-service EFL teachers in EMI classrooms: An emic perspective. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (35), 1242-1257. https://doi.org/10.29000/rumelide.1342277

Turner, M., Lin, A. (2017). Translanguaging and named languages: Productive tension and desire. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, *23*(4), 423-433. https://doi.org/10.1080/13670050.2017.1360243

Türk Dil Kurumu. (t.y.). Alaşım. *Güncel Türkçe Sözlük* içinde. 09 Haziran, 2025 tarihinde http://www.sozluk.gov.tr adresinden erişilmiştir.

Uluçam-Wegmann, I. (2022). Çok dilli ortamlarda translanguaging yaklaşımı temelli köken dili Türkçe dersi. *Türkçenin Eğitimi-Öğretiminde Kuramsal ve Uygulamalı Çalışmalar 12* içinde (ss. 127-139). Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ulum, Ö. G. (2025). Review of the book Translanguaging and English as a Lingua Franca in the Plurilingual Classroom by Anna Mendoza. *International Journal of Educational Spectrum (IJES), 7*(1), 131-137. https://doi.org/10.47806/ijesacademic.1601802

Wei, L. (2011). Moment analysis and translanguaging space: Discursive construction of identities by multilingual Chinese youth in Britain, *Journal of Pragmatics 43*(5), 1222–1235. https://doi.org/10.1016/j.pragma.2010.07.035

Wei, L. (2018). Translanguaging as a Practical Theory of Language. *Applied Linguistics 39*(1): 9–30. https://doi.org/10.1093/applin/amx039.

Williams, C. (1994). Arfarniad o Ddulliau Dysgu ac Addysgu yng Nghyd-destun Addysg Uwchradd Ddwyieithog, [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. University of Wales, Bangor.

Yıldız, A. (2022). Bir araştırma metodolojisi olarak sistematik literatür taramasına genel bakış. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *22*(Özel Sayı 2), 367-386. https://doi.org/10.18037/ausbd.1227366

Young, V. A. (2004). Your average nigga. *College Composition and Communication, 55*(4), 693-715. https://doi.org/10.2307/4140667

Yuvayapan, F. (2019). Translanguaging in EFL classrooms: Teachers' perceptions and practices. *Journal of Language and Linguistic Studies*, *15*(2), 678-694. https://doi.org/10.17263/jlls.586811